

Escola Universitaria de Enfermaría Meixoeiro

Grao en Enfermaría

Materias

Curso 1

Código	Nome	Cuadrimestre	Cr.totais
11592-53747	Anatomía humana	1c	9
11592-53748	Psicología	1c	9
11592-53749	Bioquímica	1c	6
11592-53750	Fisiología humana	2c	9
11592-53751	Estadística, TRIC y bases de la investigación	2c	9
11592-53752	Enfermería comunitaria I	2c	6
11592-53753	Fundamentos de enfermería I	1c	6
11592-53754	Fundamentos de enfermería II	2c	6

Curso 2

Código	Nome	Cuadrimestre	Cr.totais
11592-53755-S	Introducción a la enfermería clínica	1c	9
11592-53756-S	Farmacología	1c	9
11592-53757-S	Enfermería clínica I	2c	9
11592-53758-S	Enfermería comunitaria II	1c	6
11592-53759-S	Ética y legislación	1c	6
11592-53760-S	Gestión de enfermería	2c	6
11592-53761-S	Enfermería geriátrica y cuidados paliativos	2c	6
11592-53762-S	Prácticas clínicas I	2c	9

DATOS IDENTIFICATIVOS				
Anatomía humana				
Materia	Anatomía humana			
Código	11592-53747			
Titulación	Grao en Enfermaría			
Descritores	Creditos ECTS	Sinale	Curso	Cuadrimestre
	9	FB	1	1c
Lingua de impartición	Castelán			
Departamento	Departamento da E.U. de Enfermaría (Meixoeiro)			
Coordinador/a	González Oya, Jacinto Luis			
Profesorado	Barreiro Hernández, Aarón Josué González Oya, Jacinto Luis			
Correo-e	jacinto.luis.gonzalez.oya@sergas.es			
Web	http://http://direcceuemeixoeiro.webs.uvigo.es/index.php/es/			
Descrición xeral	A materia de Anatomía Humana céntrase en explicar aos alumnos as estruturas macroscópicas e microscópicas que forman o noso organismo. Para iso, dividiuse a materia en base aos principais aparellos que compoñen a nosa economía. Por iso, os obxectivos xerais que se lle solicita ao alumno son: Identificación e coñecemento das estruturas do corpo humano. Comprender as bases moleculares das células e dos tecidos. Identificar as partes do noso corpo, así como a súa relación con estruturas afíns.			

Resultados de Formación e Aprendizaxe

Código	
Resultados previstos na materia	
Resultados previstos na materia	Resultados de Formación e Aprendizaxe

Contidos

Tema	
1- CITOLOGÍA	MEMBRANA PLASMÁTICA CITOPLASMA ORGANELAS NÚCLEO CELULAR DIVISIÓN CELULAR
2- EMBRIOLOXÍA	XENERALIDADES ECTODERMO MESODERMO ENDODERMO
3- HISTOLOXÍA	UNIÓNS INTERCELULARES ESPECIALIZACIÓNS CELULARES TIPOS DE TECIDOS: A- EPITELIAL B- CONJUNTIVO C- MUSCULAR D- NERVIOSO REPARACIÓN HISTICA MEMBRANAS CORPORAIS
4- CONCEPTOS DE ANATOMÍA HUMANA	4.1 CONCEPTOS BÁSICOS 4.2 POSICIÓN ANATÓMICA 4.3 PUNTOS DE REFERENCIA
5- APARELLO LOCOMOTOR	5.1 ÓSOS 5.2 MÚSCULOS 5.3 ARTICULACIÓNS
6- SISTEMA CARDIOCIRCULATORIO	6.1 CORAZÓN: Pericardio, miocardio, endocardio, válvulas. Sistema de conducción. Arterias e veas coronarias. 6.2 ARTERIAS do corpo humano e as súas ramas. 6.3 VEAS do corpo humano e as súas ramas. 6.4 SISTEMA LINFÁTICO 6.5 TERMINOLOXÍA CARDIOCIRCULATORIA

7-APARELLO RESPIRATORIO	NARIZ FARINGE LARINX TRAQUEA BRONQUIOS PULMÓN TERMINOLOXÍA
8-APARELLO DIXESTIVO	8.1 TUBO DIXESTIVO 8.2 GLÁNDULAS ANEXAS
9-APARELLO XENITAL-URINARIO	9.1 APARELLO XENITAL 9.1.1 APARELLO XENITAL MASCULINO. 9.1.2 APARELLO XENITAL FEMININO. 9.2 APARELLO URINARIO
10-SISTEMA ENDOCRINO	XENERALIDADES HIPOTÁLAMO HIPÓFISIS TIROIDES PARATIROIDES SUPRARRENALES HORMONAS SEXUAIS PÁNCREAS ENDOCRINO HORMONAS PARACRINAS
11-ÓRGANOS DOS SENTIDOS	XENERALIDADES VISTA OIDO OLFACTO GUSTO TACTO
12- SISTEMA NERVIOSO CENTRAL E PERIFÉRICO	12.1 SISTEMA NERVIOSO CENTRAL 12.2 SISTEMA NERVIOSO PERIFÉRICO 12.3 CÉLULAS DEL SISTEMA NERVIOSO

Planificación

	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Seminario	8	39	47
Lección maxistral	70	100	170
Actividades introdutorias	2	0	2
Resolución de problemas	4	0	4
Exame de preguntas obxectivas	1	0	1
Exame de preguntas obxectivas	1	0	1

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

Metodoloxía docente

	Descrición
Seminario	Sesións en sala de demostracións con estudo de modelos anatómicos *desmontables, atlas, etc. Todo iso para a localización precisa das partes do corpo humano. Seminarios con corazón animal para *disección e optimizar coñecemento anatómico. Procura bibliográfica, desenvolvemento dun tema e posta en común do mesmo. Entrega dun traballo ao final do seminario (poderá ser opcional polo profesor, axustado a contido).
Lección maxistral	Sesións de clases expositivas, con explicacións dos conceptos teóricos.
Actividades introdutorias	Actividades encamiñadas a tomar contacto e reunir información sobre o alumnado e a presentar a materia.
Resolución de problemas	Descrición: prácticas autónomas. Aplicar a realización de actividades prácticas variadas relacionadas cos contidos da materia. Exercicios prácticos a través do TIC. Simulacións a través do TIC. Traballo autónomo do alumnado Obxectivo: adquirir as destrezas, coñecementos, aptitudes e actitudes recollidos nos contidos da materia mediante a interacción cos sistemas e recursos informáticos dispoñibles. Utilizar programas e recursos informáticos tanto do ámbito profesional como xenéricos.

Atención personalizada

Metodoloxías	Descrición
Seminario	En clase, nas *tutorías ou a través do correo
Lección maxistral	En clase, nas *tutorías ou a través do correo

Actividades introductorias	En clase, nas *tutorías ou a través do correo
Resolución de problemas	En clase, nas *tutorías ou a través do correo
Probos	Descrición
Exame de preguntas obxectivas	*Tutorías e correo electrónico para preparar o exame
Exame de preguntas obxectivas	*Tutorías e correo electrónico para preparar o exame

Avaliación			
	Descrición	Cualificación	Resultados de Formación e Aprendizaxe
Seminario	Avaliación continua en todos os seminarios.	20	
Exame de preguntas obxectivasExame 1		40	
Exame de preguntas obxectivasExame 2		40	

Outros comentarios sobre a Avaliación

*Evaluación Continua: Exame 1: 40%, Exame 2: 40%, Seminarios: 20%. A non *participación nos seminarios *conllevar  a perda da nota que xeran * stos. IMPORTANTE: Para que a nota dos seminarios some, é preciso obter nos *exámenes, polo menos, 34 puntos netos. Por tanto, si obt ense nos *exámenes, polo menos, 34 puntos netos, a nota final da materia *será a suma da obtida nos *exámenes *m s a dos seminarios/traballos.

*Evaluación NON CONTINUA/GLOBAL: Si o alumnado decide elixir a modalidade de *EVALUACIÓN *GLOBAL, *deber  solicitalo *explicitamente ao coordinador-a de a materia, a *través do formulario pertinente, no prazo dun mes a contar desde o primeiro *día de o comezo do curso. *Realizar  un EXAME ACCESORIO que, SUMADO Ao EXAME PRINCIPAL, *PONDERARÁN EN TOTAL Ou 100 %.

Alumnado matriculado por segunda ou sucesivas veces: Aquele alumnado que non superase a materia no curso(s) anterior( ) *podrá elixir entre dúas opcións: 1. Con *evaluación continua. Neste caso a *evaluación *será igual que para o alumnado matriculado por primeira vez (Exame1: 40%, Exame 2: 40%, Seminarios: 20%). 2. Con *evaluación *NON CONTINUA/GLOBAL. *Deberá solicitalo *explicitamente, a *través do formulario pertinente, no prazo dun mes a contar desde o primeiro *día de o comezo do curso. *Realizar  un EXAME ACCESORIO (20 preguntas tipo test ou *V/*F) que, SUMADO Aos *EXÁMENES PRINCIPAIS, *PONDERARÁN EN TOTAL Ou 100 %, SEMPRE QUE TE NAN SUPERADOS Os SEMINARIOS NO CURSO(S) ANTERIOR( ).

SEGUNDA CONVOCATORIA (EXAME DE XULLO): 1. CONTINUA: A *evaluación do proceso de aprendizaxe se *hará en base a un exame, co mesmo formato que o da convocatoria que ten suspensa. *Estar  baseada nas seguintes porcentaxes: Exame: 80%. Seminarios:20%. A *calificación dos seminarios se garda até a convocatoria de xullo, pero nunca se *guardar  dun curso para outro. 2. NON CONTINUA: Igual que na convocatoria de decembro, é dicir, un EXAME ACCESORIO que, SUMADO Aos *EXÁMENES PRINCIPAIS, *PONDERARÁN EN TOTAL O 100 %, SEMPRE QUE SE TE NAN SUPERADOS Os SEMINARIOS NO CURSO(S) ANTERIOR( ).

Se *perseguir  o plaxio nos traballos e o uso non xustificado de programas de intelixencia artificial.

*Más *información de como leva a cabo a *calificación da materia, do contido do exame, dos tipos de preguntas e da súa *ponderación na plataforma *MOOVI.

A *información relativa á data do exame, hora e lugar atópase na seguinte *dirección web:
http://direcceuemeixoeiro.webs.uvigo.es/*index.*php/* /*component/*k2/*item/116-*indice-docencia.

Bibliografía. Fontes de información

Bibliografía Básica

T rtora-Derrickson, **Principios de anatomía y fisiología**, 15, Panamericana, 2018

Patton, **Estructura y Función del Cuerpo Humano**, 16, Elsevier, 2021

Frank H. Netter, **Atlas de anatomía humana**, 7, Elsevier, 2019

Bibliografía Complementaria

Recomendacións

Materias que continúan o temario

Fisiología humana/11592-53750

Fundamentos de enfermería I/11592-53753

Materias que se recomenda cursar simultaneamente

DATOS IDENTIFICATIVOS				
Psicología				
Materia	Psicología			
Código	11592-53748			
Titulación	Grao en Enfermería			
Descritores	Creditos ECTS	Sinale	Curso	Cuadrimestre
	9	FB	1	1c
Lingua de impartición	Castelán			
Departamento	Departamento da E.U. de Enfermería (Meixoeiro)			
Coordinador/a	González Oya, Jacinto Luis			
Profesorado	González Oya, Jacinto Luis			
Correo-e	jacinto.luis.gonzalez.oya@sergas.es			
Web	http://http://webs.uvigo.es/direcceuemeixoeiro/index.php/es/			
Descrición xeral	(*)La asignatura de Psicología tiene como objetivos, describir el marco conceptual de la enfermería psicosocial, en general. La identificación de los fenómenos psicosociales y de habilidades básicas de comunicación eficaz. Pretende otorgar a los alumnos las actitudes y conocimientos básicos de la relación terapéutica. Estudia los aspectos psicológicos del usuario en los cuidados de salud y describe las fases del desarrollo evolutivo del individuo. Su estudio también se centra en describir las fases del desarrollo humano desde el punto de vista psicosocial y el manejo de problemas relacionados que violencia de género.			

Resultados de Formación e Aprendizaxe

Código

Resultados previstos na materia

Resultados previstos na materia Resultados de Formación e Aprendizaxe

Contidos

Tema	
Descrición e marco conceptual da enfermaría psicosocial. A psicoloxía como ferramenta básica para enfermaría. A psicoloxía científica. Principais escolas de psicoloxía.	Introdución, Evolución dos coidados dos aspectos psicosociais de enfermaría. A psicoloxía científica. Importancia do estudo das ciencias psicosociais. Introdución Modelo biolóxico ou médico. Modelo *psicodinámico ou *psicanalítico. Modelo interpersoal. Modelo *conductual. Modelo existencial humanista. Modelo cognitivo. Modelo *sistémico. Modelo sociolóxico ou sociocultural. Introdución. Substrato biolóxico da conduta. Ritmos *circadianos: o sono e a vigilia. Aplicación nos coidados de enfermaría
Identificación dos fenómenos psicosociais. Motivación, *afectividade, sentimentos e emocións. Relación entre emoción e conduta.	Perspectiva *Holística da persoa. Dimensión intelectual. Introdución. Valor *adaptativo da aprendizaxe e a memoria. Aprendizaxe. Memoria. Relevancia do estudo da aprendizaxe e a memoria. Introdución á orixe da motivación. Motivación *intrínseca e *extrínseca. Disposición *motivacional do paciente. Aplicación nos coidados de enfermaría. Motivación do/a enfermeiro no desenvolvemento da súa profesión. Introdución. Concepto e Componentes da emoción. Funcións das emocións. Dimensións da experiencia emocional. Aplicación dos coidados de enfermaría.
Psicoloxía da personalidade	Bases da psicoloxía da personalidade
Aprendizaxe	Paradigmas básicos da aprendizaxe.
A Comunicación. Normas para unha comunicación eficaz en enfermaría.	Introdución Concepto de comunicación. *Axiomas da comunicación humana. Diferenzas entre comunicación e linguaxe: a *especificidade da linguaxe humana. Desenvolvemento da linguaxe na etapa infantil. Aplicación nos coidados de enfermaría. Actitudes básicas dos profesionais sanitarios. Sistemas para mellorar as habilidades de comunicación co paciente. Diagnósticos *NANDA Conclusións

Fases do desenvolvemento evolutivo desde o punto de vista psicosocial.	Infancia. Teorías do desenvolvemento. Evolución do neno. Experiencias de hospitalización. Adolescencia. Dimensións, biolóxica, psicolóxica, social e espiritual. Aplicación aos coidados de enfermaría. Idade adulta. Etapas e características da vida adulta. Dimensións, biolóxica, psicolóxica, social e espiritual. Aplicación aos coidados de enfermaría. Persoas Maiores, etapas e características. Dimensións, biolóxica, psicolóxica, social e espiritual. Aplicación aos coidados de enfermaría. A persoa como unidade de relación. Consideracións psicosociais básicas. As relacións interpersoais. Valores e crenzas. Formación das actitudes e procesos de cambio. A relación *intrapersonal. O *autocuidado como estratexia para o crecemento persoal. Técnicas para desenvolver os recursos persoais. A familia e formas familiares. Sistemas sociais de apoio. A familia como sistema. *Life-*events, crise e *homeostasis familiar. Ciclos evolutivos e familia. A familia atípica. Outras estruturas dos roles *parenterales. Factores de risco e familias en crises. O/A enfermeiro/a en os grupos. Os grupos, técnicas *grupales en enfermaría. O liderado e a capacidade de influír. O liderado en enfermaría. O equipo de enfermaría como grupo de traballo.
Actitudes e coñecementos básicos da relación terapéutica	Introdución. Perspectiva *holística da saúde. Algúns conceptos *holísticos de interese. Perspectiva *holística e coidados de enfermaría. Aspectos psicosociais dos coidados. A enfermidade e a hospitalización. A ansiedade e a tensión como compoñentes básicos do enfermar. Aspectos psicolóxicos da dor. As perdas e o proceso de dor. Métodos alternativos para mellorar o benestar do paciente. Técnicas **relacionais en enfermaría. A relación enfermeiro/a-paciente. Aspectos psicosociais do paciente cirúrxico, do paciente crónico, e do paciente terminal. O paciente ingresado nunha unidade de coidados especiais.
Aspectos psicolóxicos do usuario nos coidados de saúde.	Procesos psicolóxicos: atención e percepción. Requisitos para a percepción do mundo externo. Factores que **influen na percepción. Percepción de síntomas e **sofrimento. Percepción social. Percepción de control. Aplicación nos coidados de enfermaría.
Manexo de problemas relacionados coa violencia de xénero.	Introdución e marco conceptual da violencia de xénero. Definición. Perfil do acosador-agresor. Perfil da vítima. Inicio do proceso. Descrición do proceso da violencia de xénero. Consecuencias para a vítima. Prevención e educación para a igualdade.

Planificación

	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Seminario	8	22	30
Presentación	1	17	18
Debate	10	7	17
Lección maxistral	50	106	156
Actividades introdutorias	2	0	2
Exame de preguntas obxectivas	1	0	1
Exame de preguntas obxectivas	1	0	1

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

Metodoloxía docente

	Descrición
Seminario	Actividades enfocadas ao traballo sobre un tema específico, que permiten afondar ou complementar os contidos da materia. Pódense empregar como complemento das clases teóricas.
Presentación	Exposición por parte do alumnado ante o docente e/ou un grupo de *estudantes dun tema sobre contidos da materia ou dos resultados dun traballo. Pódense levar a cabo de maneira individual ou en grupo.
Debate	Debate en clase tras a exposición do tema.
Lección maxistral	Exposición por parte do profesor dos contidos sobre a materia obxecto de estudo.
Actividades introdutorias	Actividades encamiñadas a tomar contacto e reunir información sobre o alumnado e a presentar a materia.

Atención personalizada

Metodoloxías	Descrición
Seminario	En clase, nas *tutorías ou a través do correo.
Presentación	En clase, nas *tutorías ou a través do correo.
Debate	En clase, nas *tutorías ou a través do correo.
Lección maxistral	En clase, nas *tutorías ou a través do correo.
Actividades introdutorias	
Probas	Descrición
Exame de preguntas obxectivas	*Tutorías e correo electrónico para preparar o exame.
Exame de preguntas obxectivas	*Tutorías e correo electrónico para preparar o exame.

Avaliación			
	Descrición	Cualificación	Resultados de Formación e Aprendizaxe
Seminario	Abórdanse contidos teóricos de maneira práctica e participativa. É fundamental a asistencia mesmo para realizar os exercicios individuais ou **grupales durante a sesión de 2 horas. Farase **role-**playing, ver *vídeos didácticos, lectura de casos ou debates guiados. A nota de cada seminario será de 0-2 puntos.	5	
Presentación	Exposición por parte do/a alumno/a ante o docente e un grupo de estudantes do traballo realizado..	25	
Debate	Debate tras a exposición do tema.	10	
Exame de preguntas obxectivas	Exame 1	30	
Exame de preguntas obxectivas	Exame 2	30	

Outros comentarios sobre a Avaliación

*Evaluación Continua: Para aprobar a materia é imprescindible a asistencia a clase/debate e a os seminarios, *así como facer a *presentación do tema elixido. A non *participación nos seminarios, ou na *presentación en clase, leva a *pérdida da nota que xeran * stos. A nota de Debate * o se *alcanzar  en plenitude si o-o alumno-a ten unha boa *participación. IMPORTANTE: Para que a nota dos seminarios, *presentación na clase e debate/asistencia a clase sumen, é preciso obter nos *exámenes (a suma deles), polo menos, 24 puntos netos. Por tanto, *  obt ense nos *exámenes, polo menos, 24 puntos netos, a nota final da materia *será a suma dos mesmos, *m s a dos seminarios, *presentación na clase e debate/asistencia.

*Evaluación NON CONTINUA/GLOBAL: Si o alumnado decide elixir a modalidade de *EVALUACIÓN GLOBAL *deber  solicitalo *explícitamente ao coordinador da materia, a *través do formulario pertinente, no prazo dun mes a contar desde o *día de o comezo do curso. *Realizar  un EXAME ACCESORIO que, SUMADO Aos *EXÁMENES PRINCIPAIS, *PONDERAR  EN TOTAL O 100 %.

Alumnado matriculado por segunda ou sucesivas veces: Aquel alumnado que non supere a materia no curso(*s) anterior( ) *podrá elixir entre dúas opcións: 1. Con *evaluación continua. Neste caso a *evaluación *será igual que para o alumnado matriculado por primeira vez (Exame 1: 30%, Exame 2: 30%, Seminarios: 5%, *Presentación 25% e Debate 10%). 2. Con *evaluación NON CONTINUA/GLOBAL. *Deberá solicitalo *explícitamente, a *través do formulario pertinente, no prazo dun mes a contar desde o primeiro *día de o comezo do curso. *Realizar  un EXAME ACCESORIO (40 preguntas tipo test o *V/*F) que, SUMADO aos *EXÁMENES PRINCIPAIS, *PONDERAR  EN TOTAL UN 100 %, A condición de que SE TE NAN SUPERADOS os SEMINARIOS NO (Os) CURSO(*S) ANTERIOR( ).

SEGUNDA OPORTUNIDADE (EXAME DE XULLO): 1. *EVALUACIÓN CONTINUA: a *evaluación do proceso de aprendizaxe se *hará en base a un exame, co mesmo formato que o da convocatoria que ten suspensa. *Estar  baseado nos mesmos porcentaxes que para a primeira convocatoria: seminario (5%), *presentación (25%), exame 1 (30%), exame 2 (30%) e debate (10%). As cualificacións dos seminarios/*presentación/debate gárdanse até a convocatoria de xullo, pero nunca se *podrán gardar dun curso para outro. 2. *EVALUACIÓN NON CONTINUA/GLOBAL: Igual que na convocatoria de decembro, é dicir, un EXAME ACCESORIO que, SUMADO Aos *EXÁMENES PRINCIPAIS, *PONDERAR  EN TOTAL O 100 %, A condición de que SE TE NAN SUPERADOS os SEMINARIOS NO CURSO(*S) ANTERIOR( ).

Se *perseguir  o plaxio nos traballos e o uso non xustificado de programas de intelixencia artificial.

*Máis *información de *cómo leva a cabo a *calificación da materia, do contido dos *exámenes, dos tipos de preguntas e da súa *ponderación, pódese atopar na plataforma *MOOVI.

A *información relativa á data do exame, hora e lugar atópase na seguinte *dirección web:
<http://direcceuemeixoeiro.webs.uvigo.es/index.php/es/component/k2/item/116-indice-docencia>.

Bibliografía. Fontes de información

Bibliografía Básica

Lilienfeld SO y Lynn S, **Psicología, una introducción**, Pearson, 2011

Díaz D, Latorre JM, Leal-Costa C, **Psicología para Enfermería**, Elsevier, 2022

Bibliografía Complementaria

Morrison, V. y Bennett, P., **Psicología de la Salud**, Pearson, 2008

Morris CG y Maisto AA, **Psicología**, Pearson, 2009

Recomendacións

Materias que se recomenda cursar simultaneamente

Bioquímica/11592-53749

Fundamentos de enfermería I/11592-53753

Anatomía humana/11592-53747

DATOS IDENTIFICATIVOS				
Bioquímica				
Materia	Bioquímica			
Código	11592-53749			
Titulación	Grao en Enfermería			
Descritores	Creditos ECTS	Sinale	Curso	Cuadrimestre
	6	FB	1	1c
Lingua de impartición	Castelán			
Departamento	Departamento da E.U. de Enfermería (Meixoeiro)			
Coordinador/a	Diz Chaves, Yolanda María			
Profesorado	Diz Chaves, Yolanda María			
Correo-e	yolandadiz@uvigo.es			
Web	http://www.uvigo.es			
Descrición xeral	(*)La Bioquímica es una asignatura de formación básica en el grado en Enfermería, cuyo objetivo principal es proporcionar una visión general de la estructura y función de las biomoléculas en el cuerpo humano, así como el estudio del metabolismo humano y su regulación.			

Resultados de Formación e Aprendizaxe
Código

Resultados previstos na materia
Resultados previstos na materia

Contidos	
Tema	
SECCIÓN *I. INTRODUCCIÓN Á *BIOQUÍMICA	Definición e obxectivos de *Bioquímica e Bioloxía Molecular. Desenvolvemento Histórico e perspectiva actual. Relación da *Bioquímica con outras ciencias.
TEMA 1. DEFINICIÓN DE *BIOQUÍMICA E BIOLOXÍA MOLECULAR.	
TEMA 2. *BIOELEMENTOS e *BIOMOLÉCULAS	Elementos primarios, secundarios e *oligoelementos. A auga: estrutura molecular e propiedades como disolvente. Produto *iónico da auga: concepto de *pH. Ácidos e bases en disolución. Ecuación de *Henderson-*Hasselbach *Amortiguadores; importancia biolóxica.

SECCIÓN *II. *BIOQUÍMICA ESTRUCTURAL

TEMA 3. *AMINOÁCIDOS E *PÉPTIDOS

TEMA 4. PROTEÍNAS

TEMA 5. *CARBOHIDRATOS

TEMA 6. LÍPIDOS

TEMA 7. ÁCIDOS *NUCLEICOS.

TEMA 8. VITAMINAS E HORMONAS

TEMA 9. INTRODUCCIÓN Ás ENCIMAS.

TEMA 10. *CINÉTICA *ENZIMÁTICA

Estrutura e clasificación de *aminoácidos. *Estereoquímica dos *aminoácidos. Propiedades acido-base dos *aminoácidos. Derivados de interese biolóxico. Enlace *Peptídico.

Clasificación das proteínas. Estrutura Primaria. Estrutura Secundaria: *hélice *alfa; e folia encartada *beta;. Estructuras *supersecundarias. Estrutura terciaria e *cuaternaria. *Desnaturalización de proteínas. Proteínas de importancia biolóxica

Características xerais, nomenclatura e clasificación dos *carbohidratos. Actividade óptica e *isomerías. Estructuras cíclicas. *Conformacións espaciais. Osas de interese biolóxico e derivado. Enlace *glicosídico. *Oligósidos e *poliósidos de interese biolóxico. *Heterósidos

Propiedades e importancia biolóxica dos lípidos. Clasificación xeral. Ácidos *grasos. Lípidos simples: *triacilglicerolos. Lípidos complexos: *fosfoacilglicerolos e *esfingolípidos. Derivados *isoprenoides. Colesterol e derivados. Derivados do ácido *araquidónico

Composición de *nucleósidos e *nucleótidos. *Nucleótidos de importancia biolóxica. *Oligonucleótidos e *polinucleótidos. Ácido *desoxirribonucleico. Ácidos *ribonucleicos

Vitaminas *hidrosolubles. *Coenzimas. Vitaminas *liposolubles. Estrutura química das hormonas. Clasificación das hormonas

Concepto de encima. Clasificación. *Cofactores. Centro activo. Formas moleculares. Complexos *multienzimáticos. Encimas multifuncionais. Medida de actividade encimática

Velocidade e orde dunha reacción. *Catálisis encimática. Factores que afectan á *catálisis encimática. *Cinética de reaccións cun substrato. Ecuación de *Michaelis-*Menten. *Cinética de reaccións con máis substrato. *Modulación da actividade encimática. *Alosterismo

SECCIÓN *III. METABOLISMO ENERXÉTICO

TEMA 11. INTRODUCCIÓN Ao METABOLISMO

TEMA 12. *MITOCONDRIAS E *MEMBRANAS BIOLÓXICAS

TEMA 13. METABOLISMO DOS *HIDRATOS DE CARBONO

TEMA 14. *VIAS CENTRAIS DO METABOLISMO INTERMEDIARIO

TEMA 15. METABOLISMO DOS LÍPIDOS

TEMA 16. METABOLISMO DOS *AMINOÁCIDOS E DAS PROTEÍNAS

TEMA 17: METABOLISMO DOS *NUCLEÓTIDOS

Vías *Metabólicas. Fontes de enerxía biolóxica. Ciclos do carbono e do osíxeno. Regulación do metabolismo. *Termodinámica dos procesos *metabólicos. Variación de enerxía libre nas reaccións de osíxeno-redución. Reaccións *metabólicas axustadas. Compostos de elevada enerxía de *hidrólisis. O ATP como moeda enerxética

Propiedades e función das *mitocondrias. Transporte a través de *membrana

Dixestión dos *glúcidos. *Glucólisis. *Interconversión *glucídica de *fructosa, *galactosa e *manosa. Fermentacións. Ruta das *pentosas *fosfato. *Gluconeogénesis. Regulación do metabolismo da glicosa. Metabolismo do *glucógeno e a súa regulación. *Bioquímica clínica

Formación de *Acetil *CoA: complexo *piruvato *quinasa. Ciclo do ácido *cítrico. Reaccións *anapleróticas. Lanzadeiras. Cadea respiratoria *transportadora de electróns. *Fosforilación *oxidativa

Dixestión e absorción intestinal dos lípidos. *Beta;-*oxidación dos ácidos *grasos. *Cetogénesis. *Biosíntesis dos ácidos *grasos. *Biosíntesis dos *triacilglicerolos e *fosfoacilglicerolos. Metabolismo do colesterol. Metabolismo das *lipoproteínas. *Bioquímica clínica

*Proteólisis. *Catabolismo dos *aminoácidos: *transaminación, *desaminación *oxidativa e *descarboxilación. *Excreción do *ion *amonio.

Ciclo da *urea. Degradación do esqueleto *carbonado de *aminoácidos. *Asimilación biolóxica do nitróxeno. *Biosíntesis de *aminoácidos. *Bioquímica clínica

Degradación dos ácidos *nucleicos. Metabolismo dos *nucleótidos de *purina. Metabolismo dos *nucleótidos de *pirimidina. Rutas de *novo e de recuperación. *Bioquímica clínica.

SECCIÓN *IV. INFORMACIÓN XENÉTICA

*Biosíntesis de *DNA: *replicación. Reparación do *DNA. *Biosíntesis do *mRNA: transcrición. Regulación da transcrición. Modificacións *postranscripcionales.

TEMA 18. TRANSMISIÓN DA INFORMACIÓN XENÉTICA

Código xenético. *Biosíntesis de proteínas. Regulación da tradución. Modificacións *postraduccionales.

TEMA 19. EXPRESIÓN DA INFORMACIÓN XENÉTICA

Planificación

	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Lección maxistral	36	82	118
Seminario	8	16	24
Actividades introdutorias	2	0	2
Prácticas de laboratorio	4	0	4
Exame de preguntas obxectivas	1	0	1
Exame de preguntas obxectivas	1	0	1

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

Metodoloxía docente

	Descrición
Lección maxistral	Descrición: Clases expositivas con explicacións dos conceptos teóricos. Propósito: Transmitir os contidos da materia motivando ao alumnado á reflexión, facilitándolle o descubrimento das relacións entre diversos conceptos e formarlle unha mentalidade crítica.
Seminario	Durante os seminarios, o alumnado realizará exercicios prácticos mediante a resolución de problemas relacionados cos temas da materia. A forma de resolución das cuestións prácticas explicaránse previamente ao mesmo tempo presentaránse exemplos que axuden ó alumnado a comprender e elaborar o caderno de exercicios
Actividades introdutorias	Actividades encamiñadas a tomar contacto e reunir información sobre o alumnado e a presentar a materia.
Prácticas de laboratorio	Descrición: prácticas autónomas. Aplicar a realización de actividades prácticas variadas relacionadas cos contidos da materia. Exercicios prácticos a través do TIC. Simulacións a través do TIC. Traballo autónomo do alumnado Obxectivo: adquirir as destrezas, coñecementos, aptitudes e actitudes recollidos nos contidos da materia mediante a interacción cos sistemas e recursos informáticos dispoñibles. Utilizar programas e recursos informáticos tanto do ámbito profesional como xenéricos.

Atención personalizada

Metodoloxías	Descrición
Lección maxistral	Atenderase ao alumno ás preguntas e dúbidas expostas durante a realización dos seminarios preferiblemente por medios **telemáticos ,baixo a modalidade de cita previa. Por correo electrónico: yolandadiz@uvigo.es. Por videoconferencia no despacho virtual: E. U. de Enfermaría (Meixoeiro) (E. U. de Enfermaría (Meixoeiro) - ou *través da plataforma de *teledocencia *MOOVI.
Seminario	Atenderase ao alumno ás preguntas e dúbidas expostas durante o desenvolvemento da materia preferiblemente por medios **telemáticos ,baixo a modalidade de cita previa. Por correo electrónico: yolandadiz@uvigo.es. Por videoconferencia no despacho virtual: E. U. de Enfermaría (Meixoeiro) (E. U. de Enfermaría (Meixoeiro) - ou *través da plataforma de *teledocencia *MOOVI.
Actividades introdutorias	Atenderase ao alumno ás preguntas e dúbidas expostas durante o desenvolvemento da materia preferiblemente por medios **telemáticos ,baixo a modalidade de cita previa. Por correo electrónico: yolandadiz@uvigo.es. Por videoconferencia no despacho virtual: E. U. de Enfermaría (Meixoeiro) (E. U. de Enfermaría (Meixoeiro) - ou *través da plataforma de *teledocencia *MOOVI.
Prácticas de laboratorio	Atenderase ao alumno ás preguntas e dúbidas expostas durante o desenvolvemento da materia preferiblemente por medios **telemáticos ,baixo a modalidade de cita previa. Por correo electrónico: yolandadiz@uvigo.es. Por videoconferencia no despacho virtual: E. U. de Enfermaría (Meixoeiro) (E. U. de Enfermaría (Meixoeiro) - ou *través da plataforma de *teledocencia *MOOVI.

Avaliación

Descrición	Cualificación	Resultados de Formación e Aprendizaxe
------------	---------------	---------------------------------------

Seminario	Durante os seminarios o alumnado realizará exercicios relacionados co contido dos temas tratados nas clases maxistras, e que permitirá avaliar os coñecementos adquiridos. A entrega e resolución dos exercicios é obligatoria para poder aprobar a materia. Evaluarase a correcta resolución dos mesmos. É imprescindible obter unha nota mínima dun 5,0 sobre 10 para poder ponderar co resto de apartados.	20
Exame de preguntas obxectivas	Exame 1: Parcial 1 É imprescindible obter unha nota mínima dun 4,25 para poder ser compensado co segundo parcial. O aprobado é 5 sobre 10.	40
Exame de preguntas obxectivas	Exame 2. Pode ser Parcial 2, par o alumnado que se presentou ao Parcial 1. Pode ser o Parcial 1 e 2 xuntos. É imprescindible obter unha nota mínima de 5,0 sobre 10 para poder *ter en conta o apartado de seminario.	40

Outros comentarios sobre a Avaliación

A *evaluación da aprendizaxe da *lección maxistral se *realizará mediante dúas *exámenes parciais, que *podrán facerse de forma separada (un a metade do temario e outro ao finalizalo), ou os dous xuntos (ao finalizar o temario), na data estipulada pola Escola de *Enfermería do Meixoeiro. Os *exámenes *podrán ter preguntas curtas ou incluír preguntas tipo test (predominante). Un parcial *podrá ser compensado co outro a partir da nota *mínima de 4,25. De non superarse o parcial ou parciais, toda a materia *deberá ser de novo examinada na convocatoria de xullo.

Se *tendrán en conta tanto a asistencia como a *participación activa nas sesións *teóricas e seminarios. A asistencia *mínima *será do 30% e as faltas *deberán ser xustificadas.

*Evaluación NON CONTINUA/GLOBAL: Si o alumnado decide elixir a modalidade de *EVALUACIÓN GLOBAL, *deberá solicitalo *explícitamente ao coordinador-a de a materia, a *través do formulario pertinente, no prazo dun mes a contar desde o primeiro *día de o comezo do curso. *Realizará unha PROBA ACCESORIA que, SUMADA Ao EXAME PRINCIPAL, *PONDERARÁN EN TOTAL Ou 100 %.

O sistema de cualificacións finais se *expresará *numéricamente, de acordo ao disposto no *art. 5 do Real Decreto 1125/2003, de 5 de setembro (BOE 18 de setembro), polo que se establece o Sistema Europeo de *Créditos e o Sistema de Cualificacións nas titulacións universitarias de *carácter oficial e a súa validez en todo o territorio nacional. A *calificación global *corresponderá á *puntuación ponderada dos diferentes aspectos (que *deberán estar aprobados para poder ser ponderados) e actividades que integran o sistema de *evaluación. Os criterios superados *serán gardados até a seguinte convocatoria do mesmo curso, pero se *perderán ao pasar ao curso seguinte.

Mais *información de como leva a cabo a *calificación da materia, do contido do exame, dos tipos de preguntas e da súa *ponderación na plataforma *MOOVI.

A *información relativa á data do exame, hora e lugar atópase na seguinte *dirección web:
http://direcceuemeixoeiro.webs.uvigo.es/*index.*php/*é/*component/*k2/*item/116-*indice-docencia.

No exame da convocatoria de Xullo, se *mantendrá a nota obtida na *realización dos traballos dos seminarios realizados durante o curso. Do mesmo xeito que na convocatoria de Xaneiro, o exame *será escrito, *podrá incluír preguntas test (*predominantemente) e/ou preguntas curtas. O exame se *celebrará nas datas indicadas na *páxina web da Escola de *Enfermería de o Meixoeiro.

Se *perseguir o plaxio nos traballos e o uso non xustificado de programas de intelixencia artificial.

A *actuación fraudulenta en calquera proba de *evaluación *implicará a *cualificación de cero (suspense)

Bibliografía. Fontes de información

Bibliografía Básica

Feduchi E., **Bioquímica esencial**, 2ª, Editorial Panamericana, 2015

González Hernández A, **Principios de bioquímica clínica y patología molecular**, 2ª, ditorial Elsevier Saunders., 2014

Herrera E., Ramos MP., Roca P., Viana M., **Bioquímica Básica**, Editorial Elsevier Saunders., 2014

Bibliografía Complementaria

Baynes JW., Dominiczak MH., **Bioquímica Médica**, 4ª, Editorial Elsevier Saunders., 2015

RA Harvey, PC Champe, **Bioquímica**, 3ª, Lippincott's Illustrated Reviews, 2008

Alberts y otros, **Biología molecular de la célula**, 5ª, Omega, 2010

Recomendacións**Materias que continúan o temario**

Fisiología humana/11592-53750

Materias que se recomenda cursar simultaneamente

Fundamentos de enfermería I/11592-53753

Anatomía humana/11592-53747

Psicología/11592-53748

Outros comentarios

A *Bioquímica é unha materia de formación básica no Grao en Enfermería cuxo obxectivo principal é proporcionar unha visión xeral da estrutura e función das *biomoléculas no corpo humano, así como o estudo do metabolismo humano e a súa regulación.

DATOS IDENTIFICATIVOS				
Fisiología humana				
Materia	Fisiología humana			
Código	11592-53750			
Titulación	Grao en Enfermería			
Descritores	Creditos ECTS	Sinale	Curso	Cuadrimestre
	9	FB	1	2c
Lingua de impartición	Castelán			
Departamento	Departamento da E.U. de Enfermería (Meixoeiro)			
Coordinador/a	González Oya, Jacinto Luis			
Profesorado	Alonso Crespo, David Barreiro Hernández, Aarón Josué González Oya, Jacinto Luis			
Correo-e	jacinto.luis.gonzalez.oya@sergas.es			
Web	http://http://direcceuemeixoeiro.webs.uvigo.es/index.php/es/			
Descrición xeral	(*)La asignatura de Fisiología Humana se basa en el estudio de las funciones que rigen nuestro organismo. El cuerpo está formado por células, estas a su vez forman tejidos, los tejidos a su vez forman órganos, estos forman aparatos y, a su vez estos componen los sistemas que mantienen el cuerpo vivo. Será el estudio de cada uno de estos niveles, y su relación entre sí, lo que servirá de base a la hora de estructurar la asignatura. Por ello, el objetivo general que se le solicita al alumno es: Conocer e identificar las funciones de las principales estructuras que componen el cuerpo humano, así como su relación con estructuras afines.			

Resultados de Formación e Aprendizaxe

Código

Resultados previstos na materia

Resultados previstos na materia	Resultados de Formación e Aprendizaxe
---------------------------------	---------------------------------------

Contidos

Tema	
1/ Introducción á *fisiología.	Introdución á *Fisiologia
2/ *Fisiología celular e histolóxica e sistema inmune.	FUNCIÓNS DE *MEMBRANA *PLASMÁTICA TIPOS DE TRANSPORTE DE *MEMBRANA DIVISIÓN CELULAR
3/ *Fisiología renal e líquidos corporais.	FUNCIÓN RENAL FILTRACIÓN *REABSORCIÓN *SECRECIÓN REGULACIÓN DO VOLUME *URINARIO FORMACIÓN DOS OURÍÑOS
4/ *Fisiología sanguínea e cardiovascular.	XENERALIDADES *HEMOSTASIA E *COAGULACIÓN GRUPOS SANGUÍNEOS
5/ *Fisiología respiratoria.	VENTILACIÓN PULMONAR VOLUMES E CAPACIDADES INTERCAMBIO *GASEOSO TRANSPORTE *GASEOSO REGULACIÓN DA RESPIRACIÓN ENVELLECIMENTO DO APARELLO RESPIRATORIO
6/ *Fisiología dixestiva.	INXESTIÓN *SECRECIÓN PROPULSIÓN DIXESTIÓN ABSORCIÓN *DEFECACIÓN MECANISMOS REGULADORES DA *SECRECIÓN E DA DIXESTIÓN HORMONAS DIXESTIVAS ENVELLECIMENTO DO APARELLO DIXESTIVO

7/ *Fisiología *endocrina.

XENERALIDADES
HORMONAS: *SECRECIÓN E REGULACIÓN EN:
*HIPOTÁLAMO
*HIPÓFISIS
*TIROIDES
*PARATIROIDES
*SUPRARRENALES
*GÓNADAS
PÁNCREAS *ENDOCRINO

8/ *Fisiología do aparello locomotor.

FUNCIONS DO ÓSO
FUNCIONES DO MÚSCULO
FUNCIONES ARTICULARES
TIPOS DE MOVEMENTOS ARTICULARES
*PROPIOCEPCIÓN

9/ *Neurofisiología.

*FISIOLOGIA DAS CÉLULAS DO SISTEMA NERVIOSO
*FISIOLOGIA DO SISTEMA NERVIOSO CENTRAL
*FISIOLOGIA DO SISTEMA NERVIOSO *PERIFÉRICO

10. *Fisiología do aparello reprodutor

*Fisiología do aparello reprodutor masculino.
*Fisiología do aparello reprodutor feminino.

11. *Fisiología dos Órganos dos Sentidos

XENERALIDADES
VISTA
*OIDO
OLFACTO
GUSTO
TACTO

Planificación

	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Lección maxistral	60	130	190
Seminario	8	23	31
Actividades introdutorias	2	0	2
Exame de preguntas obxectivas	1	0	1
Exame de preguntas obxectivas	1	0	1

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

Metodoloxía docente

	Descrición
Lección maxistral	Sesións de clases expositivas con explicacións dos conceptos teóricos.
Seminario	Sesións con vídeos que mostran a *fisiología cardiovascular. Sesións nas cales o alumno/a expón co seu grupo de traballo un tema en profundidade, suxeito a debate.
Actividades introdutorias	Actividades encamiñadas a tomar contacto e reunir información sobre o alumnado e a presentar a materia.

Atención personalizada

Metodoloxías	Descrición
Lección maxistral	En clase, nas *tutorías ou a través do correo
Seminario	En clase, nas *tutorías ou a través do correo
Actividades introdutorias	En clase, nas *tutorías ou a través do correo
Probas	Descrición
Exame de preguntas obxectivas	*Tutorías e correo electrónico para preparar o exame.
Exame de preguntas obxectivas	*Tutorías e correo electrónico para preparar o exame.

Avaliación

	Descrición	Cualificación	Resultados de Formación e Aprendizaxe
Seminario	Avaliación continua en todos os seminarios.	20	
Exame de preguntas obxectivas	Exame 1	40	
Exame de preguntas obxectivas	Exame 2	40	

Outros comentarios sobre a Avaliación

*Evaluación Continua: Exame 1: 40%, Exame 2: 40%, Seminarios: 20%. A non *participación nos seminarios *conllevar  a perda da nota que xeran * stos. IMPORTANTE: Para que a nota dos seminarios some, é preciso obter nos *exámenes, polo menos, 34 puntos netos. Por tanto, si obt ense nos *exámenes, polo menos, 34 puntos netos, a nota final da materia *será a suma da obtida nos *exámenes *m s a dos seminarios/traballos.

*Evaluación NON CONTINUA/GLOBAL: Si o alumnado decide elixir a modalidade de *EVALUACIÓN *GLOBAL, *deber  solicitalo *explícitamente ao coordinador da materia, a *través do formulario pertinente, no prazo dun mes a contar desde o primeiro *día de o comezo do curso. *Realizar  un EXAME ACCESORIO que, SUMADO Ao EXAME PRINCIPAL, *PONDERAR  EN TOTAL Ou 100 %.

Alumnado matriculado por segunda ou sucesivas veces: Aquele alumnado que non superase a materia no curso(s) anterior( ) *podrá elixir entre dúas opcións: 1. Con *evaluación continua. Neste caso a *evaluación *será igual que para o alumnado matriculado por primeira vez (Exame1: 40%, Exame 2: 40%, Seminarios: 20%). 2. Con *evaluación *NON CONTINUA/GLOBAL. *Deberá solicitalo *explícitamente, a *través do formulario pertinente, no prazo dun mes a contar desde o primeiro *día de o comezo do curso. *Realizar  un EXAME ACCESORIO (20 preguntas tipo test ou *V/*F) que, SUMADO Aos *EXÁMENES PRINCIPAIS, *PONDERAR  EN TOTAL Ou 100 %, SEMPRE QUE TE NAN SUPERADOS Os SEMINARIOS NO CURSO(S) ANTERIOR( ).

SEGUNDA CONVOCATORIA (EXAME DE XULLO): 1. CONTINUA: A *evaluación do proceso de aprendizaxe se *hará en base a un exame, co mesmo formato que o da convocatoria que ten suspensa. *Estar  baseada nas seguintes porcentaxes: Exame: 80%. Seminarios:20%. A *calificación dos seminarios se garda até a convocatoria de xullo, pero nunca se *guardar  dun curso para outro. 2. NON CONTINUA: Igual que na convocatoria de decembro, é dicir, un EXAME ACCESORIO que, SUMADO Aos *EXÁMENES PRINCIPAIS, *PONDERAR  EN TOTAL O 100 %, SEMPRE QUE SE TE NAN SUPERADOS Os SEMINARIOS NO CURSO(S) ANTERIOR( ).

Se *perseguir  o plaxio nos traballos e o uso non xustificado de programas de intelixencia artificial.

*Más *información de como leva a cabo a *calificación da materia, do contido do exame, dos tipos de preguntas e da súa *ponderación na plataforma *MOOVI.

A *información relativa á data do exame, hora e lugar atópase na seguinte *dirección web:
http://direcceuemeixoeiro.webs.uvigo.es/*index.*php/* /*component/*k2/*item/116-*indice-docencia.

Bibliografía. Fontes de información

Bibliografía Básica

T rtora-Derrickson, **Principios de anatomía y fisiología**, 15 , Panamericana, 2018

Bibliografía Complementaria

Patton K.T., **Estructura y función del cuerpo humano**, 16 , Elsevier, 2021

Stanfield C.L., **Principios de Fisiología**, 4 , Pearson, 2011

Mulroney S.E., **Netter. Fundamentos de fisiología**, 2 , Elsevier, 2016

Recomendacións

Materias que se recomenda cursar simultaneamente

Estad stica, TRIC y bases de la investigación/11592-53751

Fundamentos de enfermería II/11592-53754

Enfermería comunitaria I/11592-53752

Materias que se recomenda ter cursado previamente

Anatomía humana/11592-53747

DATOS IDENTIFICATIVOS				
Estadística, TRIC y bases de la investigación				
Materia	Estadística, TRIC y bases de la investigación			
Código	11592-53751			
Titulación	Grao en Enfermería			
Descritores	Creditos ECTS	Sinale	Curso	Cuadrimestre
	9	FB	1	2c
Lingua de impartición	Castelán			
Departamento	Departamento da E.U. de Enfermería (Meixoeiro)			
Coordinador/a	Vilán Crespo, Luís			
Profesorado	Prieto Campo, Ángela Vilán Crespo, Luís			
Correo-e	lvilan@edu.xunta.gal			
Web	http://https://secretaria.uvigo.gal/docnet-nuevo/guia_docent/?centre=352			
Descrición xeral (*)	La Estadística juega un papel fundamental en el desarrollo de la Ciencia, siendo uno de los pilares del método científico en sus fases empírica e interpretativa. La variada naturaleza de la investigación en las Ciencias de la Salud hace que la aplicación del método científico y las técnicas estadísticas resulten imprescindibles en este campo. Los profesionales sanitarios, y en particular el personal de enfermería, manejan habitualmente una gran cantidad de datos (mediciones de laboratorio, antropométricas, informes sobre pacientes, ensayos clínicos, etc.) que requieren un tratamiento apropiado para que resulten realmente informativos y de utilidad. En este escenario, los métodos estadísticos permiten resumir, analizar y evaluar esta información facilitando y apoyando científicamente la toma de decisiones.			

Resultados de Formación e Aprendizaxe

Código	
Resultados previstos na materia	Resultados de Formación e Aprendizaxe
Nova	

Contidos

Tema	
Introdución aos métodos estatísticos en ciencias da saúde	Introdución á estatística Estatística descritiva *Inferencia estatística Poboación e mostra
Organización de Datos. Tipos de variables e *codificación	Organización de datos Variables cuantitativas: discretas e continuas Variables cualitativas: *Dicotómicas, *politómicas e *ordinales
Análise descritiva dun conxunto de datos. Series estatísticas de dous caracteres. Regresión e correlación lineal.	Frecuencias e proporcións. Moda, media, mediana, *Ntiles, valores mínimo e máximo, *varianza e desviación estándar.
Series estatísticas de dúas variables. Nocións básicas de probabilidade. Modelos de distribución.	Distribución Normal Intervalos de confianza Coeficientes da curva de distribución
Introdución *as técnicas de *inferencia estatística. Variables aleatorias. Caso discreto e continuo. *Planteando dous problemas de estimación puntual e estimación de *rexións de confianza. Contrastes de hipóteses estatísticas	Formulación de hipótese. Datos relacionados e independentes. Análise estatística *bivariado: Chi cadrada, Proba exacta de Fisher, *t de *student, Ou de Mann *Whitney, *Anova, *Kruskall *Wallis, correlación, regresión lineal, *T de *student para mostrás relacionadas, *Wilcoxon, *Anova de medidas repetidas, *Friedman, *McNemar, *Q de *Cochrane.

Tecnoloxías da información e da comunicación	Fundamentos das tecnoloxías da información e da comunicación. Aspectos básicos actuais de Internet. Privacidade e seguridade en Internet: aspectos técnicos e legais no ámbito das ciencias da saúde. Natureza de información dixital. Rexistro, organización, tratamento e intercambio de datos e información empregando solucións basadas na computadora. Uso da folla de cálculo para o tratamento de datos e información, con especial atención ao cálculo estadístico. Introducción aos modelos de intelixencia artificial no ámbito da enfermería. Ferramentas de IA aplicadas á análise de datos. Manexo das aplicacións corporativas do Sergas para o desempeño das funcións de enfermería.
Introdución á metodoloxía da investigación cualitativa.	Bases da investigación cualitativa e principais deseños
Introdución á metodoloxía da investigación cuantitativa.	Bases da investigación cuantitativa e principais deseños

Planificación

	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Actividades introdutorias	2	0	2
Lección maxistral	66	96	162
Traballo tutelado	2	10	12
Resolución de problemas de forma autónoma	0	29	29
Seminario	8	8	16
Exame de preguntas obxectivas	2	0	2
Práctica de laboratorio	2	0	2

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

Metodoloxía docente

	Descrición
Actividades introdutorias	Actividades encamiñadas a tomar contacto e reunir información sobre o alumnado e a presentar a materia.
Lección maxistral	Exposición dos contidos da materia polo docente.
Traballo tutelado	Exposición dos contidos da materia polo docente.
Resolución de problemas de forma autónoma	Descrición: prácticas autónomas. Aplicar a realización de actividades prácticas variadas relacionadas cos contidos da materia. Exercicios prácticos a través do TIC. Simulacións a través do TIC. Traballo autónomo do alumnado Obxectivo: adquirir as destrezas, coñecementos, aptitudes e actitudes recollidos nos contidos da materia mediante a interacción cos sistemas e recursos informáticos dispoñibles. Utilizar programas e recursos informáticos tanto do ámbito profesional como xenéricos.
Seminario	Entrevistas que o alumno mantén co profesorado da materia para asesoramento/desenvolvo de actividades da materia e do proceso de aprendizaxe.

Atención personalizada

Metodoloxías	Descrición
Actividades introdutorias	Durante todo o curso estará aberto un foro na plataforma *Moovi para que o alumnado poida consultar calquera dúbida relacionada coas prácticas da materia. Dentro da plataforma *Moovi está dispoñible o *mail do profesorado para calquera dúbida.
Lección maxistral	Durante todo o curso estará aberto un foro na plataforma *Moovi para que o alumnado poida consultar calquera dúbida relacionada coas prácticas da materia. Dentro da plataforma *Moovi está dispoñible o *mail do profesorado para calquera dúbida.
Traballo tutelado	Durante todo o curso estará aberto un foro na plataforma *Moovi para que o alumnado poida consultar calquera dúbida relacionada coas prácticas da materia. Dentro da plataforma *Moovi está dispoñible o *mail do profesorado para calquera dúbida.
Resolución de problemas de forma autónoma	Durante todo o curso estará aberto un foro na plataforma *Moovi para que o alumnado poida consultar calquera dúbida relacionada coas prácticas da materia. Dentro da plataforma *Moovi está dispoñible o *mail do profesorado para calquera dúbida.
Seminario	Durante os seminarios, nos que o grupo se dividirá en catro subgrupos de non máis de 15 alumnos, préstase unha atención personalizada ao alumnado e a súa evolución.

Avaliación

Descrición	Cualificación	Resultados de Formación e Aprendizaxe
Resolución de problemas de forma autónoma	Realizar todas as tarefas autónomas propostas, presentándoas no tempo e forma establecidos. Cada unha será cualificada cunha nota mínima de 0 e unha máxima de 10. Posteriormente, estas notas serán sumadas e ponderadas á cualificación total. Tamén, inclúese a asistencia e a participación nas actividades presenciais, mostrando actitude positiva en todo momento.	30
Exame de preguntas obxectivas	Proba que inclúe preguntas pechadas de resposta alternativa, combinadas con preguntas de resposta "verdadeiro ou falso", todas relacionadas cos contidos da materia. O alumnado debe seleccionar unha resposta de entre un número limitado de posibilidades. É obrigatorio que as e os estudantes presenten esta práctica para poder aprobar o curso.	40
Práctica de laboratorio	Proba que inclúe actividades, problemas ou casos a resolver, similares aos expostos nas tarefas e nos exemplos durante o curso. O alumnado debe responder á actividade proposta, plasmando de maneira práctica os coñecementos adquiridos na materia. A superación desta proba poderá compensar a cualificación insuficiente da avaliación continua das actividades de carácter práctico. É obrigatorio que as e os estudantes presenten esta práctica para poder aprobar o curso.	30

Outros comentarios sobre a Avaliación

FORMATO DAS PROBAS

- Exame de preguntas obxectivas: Inclúe preguntas pechadas de resposta alternativa. O alumnado debe seleccionar unha resposta de entre un número limitado de posibilidades, ou contestar si a afirmación que se indica é "verdadeira ou falsa". Neste tipo de preguntas tres respostas equivocadas poden restar o valor dunha acertada.

- Tarefas e prácticas de laboratorio: Estarán conformadas por actividades, problemas ou casos a resolver semellantes aos presentados nas clases ao longo do curso. O alumnado debe responder á actividade proposta, plasmando de maneira práctica os coñecementos adquiridos sobre a materia.

CRITERIO DE AVALIACIÓN DO SEMINARIO TRIC

A avaliación dos contidos do seminario será continua, é por iso polo que, requirirase a asistencia ás clases presenciais, con participación activa, así como, a realización dos exercicios de aula e dos traballos propostos. Non se considerará necesaria a realización dun exame final, dos contidos do seminario, sempre e cando a participación do alumno/a sexa positiva. En todo caso, ante a imposibilidade de realizar a avaliación de xeito continuo, requirirase ao alumno/a a realización e superación dunha proba final. A nota do seminario corresponderase con 1/9 (1,1 ptos) da nota da materia [Estatística, TRIC e bases da investigación].

ASISTENCIA E AVALIACIÓN NON CONTINUA GLOBAL

O alumnado que non asista ás clases e non complete a avaliación continuada terá dereito a presentar as prácticas de laboratorio e os exames de xuño e xullo pero para aprobar a materia deberá ter unha nota de 6 ou superior, tanto no exame de preguntas obxectivas como na práctica de laboratorio.

Si o/a alumno/a decide elixir a modalidade de **avaliación global**, deberá solicitalo explicitamente ao coordinador-a da materia, a través do formulario pertinente, no prazo dun mes a contar a contar dende o primeiro día do comezo do curso. Esta persoa, realizará a práctica de laboratorio e o exame final que, en conxunto, ponderarán o 100% da avaliación.

AVALIACIÓN DE XULLO

O procedemento de avaliación na convocatoria de xullo será o mesmo que o da convocatoria de xuño. O alumnado que teña completadas as actividades de avaliación continuada durante as clases teórico-prácticas manterá esta nota na convocatoria de xullo.

DATAS DOS EXAMES

A información relativa á data do exame, hora e lugar, atópanse na seguinte dirección web: <http://213.60.254.231/index.php/é/component/k2/item/116-indice-docencia#CAL>

Penalizase o plaxio nos traballos e o uso non xustificado de programas de intelixencia artificial.

Bibliografía. Fontes de información

Bibliografía Básica

Miguel A. Martínez-González, **Bioestadística Amigable**, 4ª, Elsevier Health Sciences, 2020

Francisca Ríos Díaz y Julia Warnberg, **Bioestadística**, 2ª, Paraninfo, 2014

Bibliografía Complementaria

J. Sentís, H. Pardell; E. Cobo; J. Canela, **Bioestadística**, 3ª, Elsevier Masson, 2003

Argimon Pallas, José María y Jiménez Villa, Josep, **Métodos de investigación clínica y epidemiológica**, 2ª, Elsevier España, 2004

Gail F. Dawson, MD, MS, Faaep, **Interpretación fácil de la Bioestadística**, 3ª, Elsevier Saunders, 2009

Recomendaciones

Materias que se recomienda cursar simultaneamente

Fisiología humana/11592-53750

Fundamentos de enfermería II/11592-53754

Enfermería comunitaria I/11592-53752

Outros comentarios

Para esta materia e obligatorio que o alumnado conte cun computador portátil no que instalase o seguinte software:

- Programas R y R Studio, dispoñíble en <https://posit.co/download/rstudio-desktop/>

- Paquete de software LibreOffice, dispoñíble en <https://es.libreoffice.org/descarga/libreoffice/>

DATOS IDENTIFICATIVOS				
Enfermería comunitaria I				
Materia	Enfermería comunitaria I			
Código	11592-53752			
Titulación	Grao en Enfermería			
Descritores	Creditos ECTS	Sinale	Curso	Cuadrimestre
	6	OB	1	2c
Lingua de impartición	Castelán			
Departamento	Departamento da E.U. de Enfermería (Meixoeiro)			
Coordinador/a	Chacón Docampo, Macarena			
Profesorado	Chacón Docampo, Macarena			
Correo-e	macachd@gmail.com			
Web	http://http://direcceuemeixoeiro.webs.uvigo.es/index.php/es/			
Descrición xeral	(*)El estudio de esta materia permitirá identificar los factores relacionados con la salud y los problemas del entorno			

Resultados de Formación e Aprendizaxe

Código

Resultados previstos na materia

Resultados previstos na materia Resultados de Formación e Aprendizaxe

Contidos

Tema	
TEMA 1. CONCEPTO DE SAÚDE E ENFERMIDADE	1.1 Concepto ecolóxico. 1.2 Determinantes de saúde 1.3 Niveis de prevención 1.4 Saúde comunitaria 1.5 Enfermaría de saúde publica
TEMA 2. OBJETIVOS DE DESARROLLO SOSTENIBLE. DETERMINANTES SOCIALES DE LA SALUD. DEMOGRAFÍA SANITARIA	2.1 Concepto. 2.2 Demografía estática. 2.3 Movimientos demográficos.
TEMA 3. A ACCIÓN COMUNITARIA EN SAÚDE. SAÚDE AMBIENTAL E *ECOLOGIA	3.1. Augas de consumo. 3.2. Augas residuais. 3.3. Residuos sólidos. 3.4. Contaminación ambiental.
TEMA 4. *MICROBIOLOGÍA	4.1 *Microbiología. 4.2 Desinfección. 4.3 *Esterilización
TEMA 5.*EPIDEMIOLOGIA	5.1 Marco conceptual e evolución *historica 5.2 Método epidemiolóxico 5.3 Estudos epidemiolóxicos 5.3.1 Estudos descritivos. 5.3.2 Estudos de *cohortes e caso-control. 5.3.4 Estudos experimentais: ensaio clínico. 5.3.5 Estudos de probas *diagnósticas. 5.4 *Teoria da *causalidad. Modelos *causales 5.5 Medidas de frecuencia de enfermidade: incidencia e prevalencia. 5.6. Medidas de efecto e medidas de impacto.

TEMA 6. *EPIDEMIOLOGIA DAS ENFERMIDADES
*TRANSMISIBLES. *EPIDEMIOLOGÍA E
PREVENCIÓN DE ENFERMIDADES CRÓNICAS.
PRINCIPIOS XERAIS DE ATENCIÓN PRIMARIA E
PROMOCIÓN DA SAÚDE.

- 6.1 Bacterias
 - 6.1.1 *Morfología, *fisiología e clasificación.
 - 6.1.2 Bacterias *gram (+) e *gram (-).
 - 6.1.3 *Micobacterias e outras bacterias.
- 6.2 Os virus
 - 6.2.1 *Morfología, *fisiología e clasificación.
- 6.3 Outros *patógenos
 - 6.3.1 *Parásitos.
 - 6.3.2. *Priones.

Planificación

	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Seminario	8	14	22
Lección maxistral	36	88	124
Actividades introdutorias	2	0	2
Exame de preguntas obxectivas	1	0	1
Exame de preguntas de desenvolvemento	1	0	1

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

Metodoloxía docente

	Descrición
Seminario	Actividades enfocadas ao traballo sobre un tema específico que permiten profundar ou complementar os contidos da materia. Pódense empregar como complemento das clases teóricas.
Lección maxistral	Exposición por parte do profesor dos contidos sobre a materia obxecto de estudo, bases teóricas e/ou directrices dun traballo, exercicio ou proxecto a realizar polo estudante.
Actividades introdutorias	Actividades encamiñadas a tomar contacto e reunir información sobre o alumnado e a presentar a materia.

Atención personalizada

Metodoloxías	Descrición
Seminario	De forma personalizada ou mediante *email
Lección maxistral	De forma personalizada ou mediante *email
Actividades introdutorias	De forma personalizada ou mediante *email

Avaliación

	Descrición	Cualificación	Resultados de Formación e Aprendizaxe
Seminario	Asistencia e participación nas diferentes actividades que leven a cabo. Inclúen traballos realizados sobre as materias da materia, presentados ou non de forma oral.	40	
Exame de preguntas obxectivas	Exame 2. Preguntas con respostas elección múltiple	30	
Exame de preguntas de desenvolvemento	Exame 1. Preguntas con respostas cortas	30	

Outros comentarios sobre a Avaliación

*METODOLOGÍA:

As actividades docentes se *realizarán a *través de clases *teóricas e seminarios *específicos sobre *técnicas *demográficas ou *epidemiológicas.

*EXÁMENES:

Se *considerará de especial importancia na *evaluación do alumno a *participación en clase.

*EVALUACIÓN CONTINUA: A *evaluación e consecuente *calificación final do alumno, se *llevará a cabo mediante o sistema de *evaluación global por curso, *integrándose nesta *evaluación a *participación en clase, os traballos *monográficos, si houberos, e as notas dos *exámenes.

Os *exámenes se *harán por escrito e *constarán de preguntas de resposta múltiple

*Evaluación NON CONTINUA/GLOBAL: Si o alumnado decide elixir a modalidade de *EVALUACIÓN *GLOBAL, *deberá solicitalo *explícitamente ao coordinador-a de a materia, a *través do formulario pertinente, no prazo dun mes a contar desde o primeiro *día de o comezo do curso. *Realizará un EXAME ACCESORIO que, SUMADO Ao EXAME PRINCIPAL, *PONDERARÁ EN TOTAL Ou 100 %.

Debido á dificultade que supón o ser equitativo para todos o alumnado na *resolución das dúbidas expostas nos *exámenes, *máxime cando o alumnado repártese en varias aulas, non se *responderán as cuestións expostas durante os *exámenes, senón *después dos mesmos, na *revisión.

Na convocatoria de xullo se *hará un exame do mesmo tipo que o descrito previamente.

Se *perseguirá o plaxio nos traballos e o uso non xustificado de programas de intelixencia artificial.

*Máis *información de como leva a cabo a *calificación da materia, do contido do exame, dos tipos de preguntas e da súa *ponderación na plataforma *MOOVI.

A *información relativa á data do exame, hora e lugar atópase na seguinte *dirección web:
<http://direcceuemeixoeiro.webs.uvigo.es/index.php/é/component/k2/item/116-indice-docencia>.

Bibliografía. Fontes de información

Bibliografía Básica

Piédrola, **Medicina Preventiva y Salud Publica,**

Sánchez Moreno, **Enfermería Comunitaria,**

Bibliografía Complementaria

pagina web INE y IGE,

Pagina web saude publica conselleria sanidade,

Navarro, **Salud Pública,**

Mandell, **Enfermedades Infecciosas,**

De la Rosa, **Microbiología CC de la Salud, 3ª,**

Recomendacións

Materias que se recomenda cursar simultaneamente

Fisiología humana/11592-53750

Estadística, TRIC y bases de la investigación/11592-53751

Fundamentos de enfermería II/11592-53754

DATOS IDENTIFICATIVOS				
Fundamentos de enfermería I				
Materia	Fundamentos de enfermería I			
Código	11592-53753			
Titulación	Grao en Enfermería			
Descritores	Creditos ECTS	Sinale	Curso	Cuadrimestre
	6	OB	1	1c
Lingua de impartición	Castelán			
Departamento	Departamento da E.U. de Enfermería (Ourense)			
Coordinador/a	González Tubío, Concepción			
Profesorado	González Tubío, Concepción			
Correo-e	conchatubio@hotmail.com			
Web	http://www.uvigo.es			
Descrición xeral	(*)El profesional de enfermería deberá saber identificar, integrar y relacionar el concepto de salud y los cuidados desde una perspectiva histórica, para comprender la evolución del cuidado de enfermería. Comprender, desde una perspectiva ontológica y epistemológica, la evolución de los conceptos centrales que configuran la disciplina de enfermería, así como los modelos teóricos más relevantes, aplicando la metodología científica en el proceso de cuidar, desarrollando los planes de cuidados correspondientes. Aplicar el proceso de enfermería para proporcionar y garantizar bienestar, calidad y seguridad a las personas atendidas. Iniciar al alumnado en la metodología del Proceso de Atención de Enfermería (PAE) y en las taxonomías enfermeras que en la actualidad se están utilizando. Y fomentar al alumnado un espíritu crítico y de integración para el trabajo en equipo.			

Resultados de Formación e Aprendizaxe

Código

Resultados previstos na materia

Resultados previstos na materia Resultados de Formación e Aprendizaxe

Contidos

Tema	
MÓDULO *I: Bases conceptuais da profesión enfermeira. A natureza do coñecemento enfermeiro. Historia da Enfermería.	Tema 1: Historia da enfermaría. Tema 2: Os cuidados enfermeiros a través dos tempos. Nacemento da enfermaría profesional.
*MÓDULO *II: Conceptos que configuran a disciplina enfermeira. Teorías e modelos de enfermaría.	Tema 1: Enfermería profesional. Función da profesión de enfermaría. Tema 2: Modelos e teorías en enfermaría. Elementos fundamentais da disciplina enfermeira: persoa, contorna, saúde, enfermaría. Tema 3: Modelos e cuidados de enfermaría máis representativos. Tema 4: Modelo de necesidades de *Virginia *Henderson.
MÓDULO *III: Nocións e procedementos fundamentais que serven de base na práctica enfermeira.	Tema 1: Unidade de Enfermería. Unidade do paciente. Ambiente terapéutico. Tema 2: Ingreso. Recepción e acomodación do usuario/a en unha unidade de hospitalización básica. Tema 3: Posición e correcta aliñación corporal do paciente *encamado. Tema 4: Posicións dos/*as usuarios/*as nas exploracións e técnicas *diagnósticas habituais. Tema 5: Planificación do alta de enfermaría.

Planificación

	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Seminario	8	30	38
Lección maxistral	32	66	98
Actividades introdutorias	2	0	2
Resolución de problemas	10	0	10
Exame de preguntas obxectivas	1	0	1
Exame de preguntas de desenvolvemento	1	0	1

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

Metodoloxía docente

Descrición

Seminario	Traballo en profundidade sobre un tema. Ampliación e relación dos contidos tratados nas sesións maxistras coa adquisición doutras competencias académico-profesionais.
Lección maxistral	Clases expositivas sobre contidos teóricos básicos. Directrices para realizar exercicios ou traballos que han de realizar os estudantes de forma colectiva.
Actividades introdutorias	Actividades encamiñadas a tomar contacto e reunir información sobre o alumnado e a presentar a materia.
Resolución de problemas	Descrición: prácticas autónomas. Aplicar a realización de actividades prácticas variadas relacionadas cos contidos da materia. Exercicios prácticos a través do TIC. Simulacións a través do TIC. Traballo autónomo do alumnado Obxectivo: adquirir as destrezas, coñecementos, aptitudes e actitudes recollidos nos contidos da materia mediante a interacción cos sistemas e recursos informáticos dispoñibles. Utilizar programas e recursos informáticos tanto do ámbito profesional como xenéricos.

Atención personalizada

Metodoloxías	Descrición
Seminario	En clase, nas *tutorías ou a través do correo.
Lección maxistral	En clase, nas *tutorías ou a través do correo.
Actividades introdutorias	En clase, nas *tutorías ou a través do correo.
Resolución de problemas	En clase, nas *tutorías ou a través do correo.
Probas	Descrición
Exame de preguntas obxectivas	En clase, nas *tutorías ou a través do correo.
Exame de preguntas de desenvolvemento	En clase, nas *tutorías ou a través do correo.

Avaliación

	Descrición	Cualificación	Resultados de Formación e Aprendizaxe
Seminario	Seminarios: valor máximo de 2 puntos, valor na nota final do 20 %. No desenvolvemento dos seminarios, a docente explicará e propondrá un Caso Clínico para que o alumnado resolvao.	20	
Exame de preguntas obxectivas	Preguntas tipo test 40 % da nota final.	40	
Exame de preguntas de desenvolvemento	Preguntas de desenvolvemento 40 % da nota final.	40	

Outros comentarios sobre a Avaliación

***EVALUACIÃO GLOBAL:** Para os estudantes que soliciten oficialmente a *Evaluacião Global, se *realizará un exame *teórico-prático cuxa *valoración *será do 100% na nota final, na data de exame oficial dese curso *académico.

Para aprobar a materia o estudante *deberá obter unha nota *mínima de 5 sobre 10.

Si o estudante decide optar pola modalidade de *EVALUACIÃO GLOBAL, *deberá solicitalo expresamente ao coordinador da materia, a *través do correspondente formulario no prazo indicado. Para os casos de *realización fraudulenta de exercicios ou probas de *evaluación, *supondrá unha *calificación de 0 (*suspensión).

Si durante unha proba presencial detéctase unha conduta fraudulenta, o estudante, tras ser identificado polo profesorado, *deberá abandonar a proba inmediatamente.

O persoal docente *deberá presentar un informe da incidencia ao *órgano de *dirección do centro.

Consideracións xerais da *evaluación:

1. A asistencia aos seminarios é OBRIGATORIA, en caso de ausencia por causa de forza maior *será debidamente xustificada. A non asistencia aos seminarios *supondrá a *perda da *calificación xerada polos mesmos.
2. Para aprobar a materia *será necesario aprobar o exame *teórico para poder *añadir a nota correspondente aos seminarios.
3. Se *valorará a actitude do estudante, as achegas de *interés, a *participación, o traballo en equipo, o comportamento e o respecto cara ao profesor e o resto de *compañeros, *así como o cumprimento dos horarios.
4. Cando o estudante non se presente á proba final escrita, se *considerará non presente.

5. Na proba de segunda oportunidade (*exÃ*menes de xullo) se *mantendrÃ a *calificaciÃ*n obtida nos seminarios.
6. *JustificaciÃ*n das faltas: para que unha falta considÃrese xustificada *serÃ necesario presentar un documento ao profesor responsable da materia (no prazo *mÃ*ximo dunha semana desde o *dÃ*a de a falta) que acredite debidamente a causa da falta. Ausencia Cando a ausencia dÃbese a unha actividade programada (por exemplo, unha cita *mÃ*dica) o estudante *deberÃ notificar ao profesor responsable con *antelaciÃ*n suficiente para tentar compensar a ausencia mediante unha *sesiÃ*n alternativa (por exemplo, con outro grupo de seminario).).
7. A *informaciÃ*n sobre a data, hora e lugar do exame pÃdese atopar na *pÃ*gina web da Escola de *EnfermerÃ*a de Meixoeiro.
- A *evaluaciÃ*n de XULLO se *basarÃ nas seguintes porcentaxes: Exame: 40% Preguntas tipo TEST, 40% Preguntas desenvolvo. Seminarios: 20%.
- Se *perseguirÃ o plaxio de obras e o uso inxustificado de programas de intelixencia artificial.

Bibliografía. Fontes de información

Bibliografía Básica

- ALFARO-LEFEVRE, R., **Aplicación del Proceso de Enfermería**, 5ª, Elsevier, 2007
- BERMAN, et al., **Fundamentos de Enfermería**, 9ª, Pearson, 2012
- BULECHEK, G., **Clasificación de intervenciones de enfermería (NIC)**., 6ª, Elsevier, 2014
- JOHNSON, M. et al., **Interrelaciones NANDA, NIC e NOC: Diagnósticos enfermeros, Resultados e Intervenciones**, 2ª, Harcourt-Mosby, 2007
- KOZIER & ERB, **Fundamentos de enfermería, Volumen 1 y 2**, Pearson, 2013
- MOORHEAD, S., **Clasificación de resultados de enfermería (NOC). Medición de resultados en salud.**, 5ª, Elsevier, 2014
- NANDA Internacional., **Diagnósticos enfermeros. Definiciones y clasificación**, Elsevier, 2015-2017
- SMITH, S. F., **Técnicas de enfermería clínica (de las técnicas básicas a las avanzadas)**, Pearson, 2009
- BENAVENT GARCÉS, M. et al., **Fundamentos de Enfermaría**, 2ª, Difusión Avances de Enfermaría, 2003
- GALARRETA S, MARTIN C., **Enferpedia Técnicas y procedimientos de Enfermería**, 1ª, Editorial Médica Panamericana, 2018
- NANDA INTERNACIONAL, **Diagnósticos enfermeros. Definiciones y clasificación 2021-2023**, 12ª, Elsevier, 2021

Bibliografía Complementaria

- BERMAN, et al., **Fundamentos de Enfermería. Conceptos, proceso y práctica**, 8ª, Pearson, 2008
- CARPENITO, L., **Diagnóstico de Enfermería: aplicaciones a la práctica clínica**, 9ª, Interamericana, 2002
- FERNANDEZ FERRIN, C et al., **Enfermería Fundamental**, Masson, 2000
- HENDERSON, V., **La naturaleza de la Enfermería. Reflexiones 25 años después.**, Masson, 1999
- LUÍS RODRIGO, M. T., **Los diagnósticos enfermeros: revisión crítica y guía práctica.**, 8ª, Masson, 2008
- MARRINER TOMEY et al., **Modelos y teorías en enfermería**, 7ª, Mosby, 2011
- MARTÍNEZ MARTÍN, M et al., **Historia de la Enfermería**, 2ª, Elsevier, 2011
- NIGHTINGALE, F, **Notas sobre enfermería**, Salvat, 1990
- POTTER, P. e PERRY, A., **Fundamentos de Enfermería. (2 vol.)**, 5ª, Harcourt, 2001

Recomendacións

Materias que continúan o temario

Fundamentos de enfermería II/11592-53754

Materias que se recomienda cursar simultaneamente

Bioquímica/11592-53749
Anatomía humana/11592-53747
Psicología/11592-53748

DATOS IDENTIFICATIVOS				
Fundamentos de enfermería II				
Materia	Fundamentos de enfermería II			
Código	11592-53754			
Titulación	Grao en Enfermería			
Descritores	Creditos ECTS	Sinale	Curso	Cuadrimestre
	6	OB	1	2c
Lingua de impartición	Castelán			
Departamento	Departamento da E.U. de Enfermería (Ourense)			
Coordinador/a	González Tubío, Concepción			
Profesorado	González Tubío, Concepción			
Correo-e	conchatubio@hotmail.com			
Web	http://https://direcceuemeixoeiro.webs.uvigo.es/			
Descrición xeral	(*)El profesional de enfermería deberá saber identificar, integrar y relacionar el concepto de salud y los cuidados desde una perspectiva histórica, para comprender la evolución del cuidado de enfermería. Comprender, desde una perspectiva ontológica y epistemológica, la evolución de los conceptos centrales que configuran la disciplina de enfermería, así como los modelos teóricos más relevantes, aplicando la metodología científica en el proceso de cuidar, desarrollando los planes de cuidados correspondientes. Aplicar el proceso de enfermería para proporcionar y garantizar bienestar, calidad y seguridad a las personas atendidas. Iniciar al alumnado en la metodología del Proceso de Atención de Enfermería (PAE) y en las taxonomías enfermeras que en la actualidad se están utilizando. Y fomentar al alumnado un espíritu crítico y de integración para el trabajo en equipo.			

Resultados de Formación e Aprendizaxe

Código

Resultados previstos na materia

Resultados previstos na materia Resultados de Formación e Aprendizaxe

Contidos

Tema	
MÓDULO *I: Aplicación da metodoloxía científica no proceso de coidar. Desenvolvemento dos plans de cuidados correspondentes. O proceso enfermeiro para proporcionar benestar, confort, seguridade ás persoas atendidas. Patróns funcionais de saúde.	Tema 1: Proceso de Atención de Enfermería. Metodoloxía científica e razoamento clínico Tema 2: Etapas do *PAE (Proceso de Atención de Enfermería) 2.1. Etapa de Valoración 2.2. Diagnósticos enfermeiros. *Taxonomía *NANDA 2.3. Planificación. *Taxonomía *NOC. *Taxonomía *NIC 2.4. Execución do plan de cuidados 2.5. Avaliación
MÓDULO *II: Principios que sustentan os cuidados básicos. Técnicas e procedementos que configuran os cuidados básicos.	Tema 1: A unidade do paciente Tema 2: Tipos de cama hospitalaria Tema 3: Constantes vitais Tema 4: Administración de medicación Tema 5: Necesidades humanas e cuidados básicos, Respiración Tema 6: Necesidades humanas e cuidados básicos, Alimentación Tema 7: Necesidades humanas e cuidados básicos, *Hidratación Tema 8: Necesidades humanas e cuidados básicos Eliminación *Urinaria Tema 9: Necesidades humanas e cuidados básicos, Eliminación Intestinal Tema 10: Necesidades humanas e cuidados básicos, Mobilidade/Actividade Tema 11: Necesidades humanas e cuidados básicos, Descanso e Soño Tema 12: Necesidades humanas e cuidados básicos, *Termorregulación Tema 13: Necesidades humanas e cuidados básicos, Hixiene Tema 14: Necesidades humanas e cuidados básicos, Comunicación

Planificación

	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Seminario	8	30	38
Lección maxistral	24	66	90
Actividades introdutorias	2	0	2
Simulación	18	0	18
Exame de preguntas obxectivas	1	0	1
Exame de preguntas de desenvolvemento	1	0	1

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

Metodoloxía docente	
	Descrición
Seminario	Traballo en profundidade sobre un tema. Ampliación e relación dos contidos tratados nas sesións maxistras coa adquisición doutras competencias académico-profesionais.
Lección maxistral	Clases expositivas sobre contidos teóricos básicos. Directrices para realizar exercicios ou traballos que han de realizar os estudantes de forma colectiva.
Actividades introdutorias	Actividades encamiñadas a tomar contacto e reunir información sobre o alumnado e a presentar a materia.
Simulación	Clases prácticas, simulación ou *role *playing

Atención personalizada	
Metodoloxías	Descrición
Seminario	En clase, nas *tutorías ou a través do correo
Lección maxistral	En clase, nas *tutorías ou a través do correo
Actividades introdutorias	En clase, nas *tutorías ou a través do correo
Simulación	En clase, nas *tutorías ou a través do correo
Probas	Descrición
Exame de preguntas obxectivas	En clase, nas *tutorías ou a través do correo
Exame de preguntas de desenvolvemento	En clase, nas *tutorías ou a través do correo

Avaliación			
	Descrición	Cualificación	Resultados de Formación e Aprendizaxe
Seminario	Seminarios: valor máximo de 2 puntos, valor na nota final do 20 %. No desenvolvemento dos seminarios, a docente explicará e propondrá un Caso Clínico para que o alumnado resólvao.	20	
Exame de preguntas obxectivas	Preguntas tipo test 40 % da nota final.	40	
Exame de preguntas de desenvolvemento	Preguntas tipo desenvolvemento 40 % da nota final.	40	

Outros comentarios sobre a Avaliación

***EVALUACIÃO GLOBAL:** Para os estudantes que soliciten oficialmente a *Evaluacião Global, se *realizará un exame *teórico-prático cuxa *valoración *será do 100% na nota final, na data de exame oficial dese curso *académico.

Para aprobar a materia o estudante *deberá obter unha nota *mínima de 5 sobre 10.

Si o estudante decide optar pola modalidade de *EVALUACIÃO GLOBAL, *deberá solicitalo expresamente ao coordinador da materia, a *través do correspondente formulario no prazo indicado. Para os casos de *realización fraudulenta de exercicios ou probas de *evaluación, *supondrá unha *calificación de 0 (*suspensión).

Si durante unha proba presencial detéctase unha conduta fraudulenta, o estudante, tras ser identificado polo profesorado, *deberá abandonar a proba inmediatamente.

O persoal docente *deberá presentar un informe da incidencia ao *Árgano de *dirección do centro.

Consideracións xerais da *evaluación:

1. A asistencia aos seminarios é OBRIGATORIA, en caso de ausencia por causa de forza maior *será debidamente xustificada. A non asistencia aos seminarios *supondrá a *perda da *calificación xerada polos mesmos.
2. Para aprobar a materia *será necesario aprobar o exame *teórico para poder *añadir a nota correspondente aos seminarios.
3. Se *valorará a actitude do estudante, as achegas de *interés, a *participación, o traballo en equipo, o comportamento e o respecto cara ao profesor e o resto de *compañeros, *así como o cumprimento dos horarios.
4. Cando o estudante non se presente á proba final escrita, se *considerará non presente.

5. Na proba de segunda oportunidade (*exÃ*menes de xullo) se *mantendrÃ a *calificaciÃ*n obtida nos seminarios.
6. *JustificaciÃ*n das faltas: para que unha falta considÃerese xustificada *serÃ necesario presentar un documento ao profesor responsable da materia (no prazo *mÃ*ximo dunha semana desde o *dÃ*a de a falta) que acredite debidamente a causa da falta. Ausencia Cando a ausencia dÃebes a unha actividade programada (por exemplo, unha cita *mÃ*dica) o estudante *deberÃ notificar ao profesor responsable con *antelaciÃ*n suficiente para tentar compensar a ausencia mediante unha *sesiÃ*n alternativa (por exemplo, con outro grupo de seminario).).
7. A *informaciÃ*n sobre a data, hora e lugar do exame pÃdese atopar na *pÃ*gina web da Escola de *EnfermerÃ*a de Meixoeiro.
- A *evaluaciÃ*n de XULLO se *basarÃ nas seguintes porcentaxes: Exame: 40% Preguntas tipo TEST, 40% Preguntas desenvolvo. Seminarios: 20%.
- Se *perseguirÃ o plaxio de obras e o uso inxustificado de programas de intelixencia artificial.

Bibliografía. Fontes de informaci3n

Bibliografía BÃsica

- ALFARO-LEFEVRE, R., **Aplicaci3n del Proceso de EnfermerÃa**, 5ª, Elsevier, 2007
- BERMAN, et al., **Fundamentos de EnfermerÃa**, 9ª, Pearson, 2012
- BERMAN, et al., **Fundamentos de EnfermerÃa. Conceptos, proceso y prÃctica**, 8ª, Pearson, 2008
- BULECHEK, G., **Clasificaci3n de intervenciones de enfermerÃa (NIC)**., 6ª, Elsevier, 2014
- JOHNSON, M. et al., **Interrelaciones NANDA, NIC e NOC: Diagn3sticos enfermeros, Resultados e Intervenciones**, 2ª, Harcourt-Mosby, 2007
- KOZIER & ERB, **Fundamentos de enfermerÃa, Volumen 1 y 2**, Pearson, 2013
- MOORHEAD, S., **Clasificaci3n de resultados de enfermerÃa (NOC). Medici3n de resultados en salud.**, 5ª, Elsevier, 2014
- NANDA Internacional., **Diagn3sticos enfermeros. Definiciones y clasificaci3n**, Elsevier, 2015-2017
- SMITH, S. F., **TÃcnicas de enfermerÃa clÃnica (de las tÃcnicas bÃsicas a las avanzadas)**, Pearson, 2009
- BENAVENT GARCÉS, M. et al., **Fundamentos de EnfermarÃa**, 2ª, Difusi3n Avances de EnfermarÃa, 2003
- GALARRETA S, MARTIN C., **Enferpedia TÃcnicas y procedimientos de EnfermerÃa**, 1ª, Editorial MÃdica Panamericana, 2018
- NANDA INTERNACIONAL, **Diagn3sticos enfermeros. Definiciones y clasificaci3n 2021-2023**, 12ª, Elsevier, 2021

Bibliografía Complementaria

Recomendaci3ns

Materias que se recomienda cursar simultaneamente

- Fisiol3gÃa humana/11592-53750
- EstadÃstica, TRIC y bases de la investigaci3n/11592-53751
- EnfermerÃa comunitaria I/11592-53752

Materias que se recomienda ter cursado previamente

- Fundamentos de enfermerÃa I/11592-53753

DATOS IDENTIFICATIVOS				
Introducción a la enfermería clínica				
Materia	Introducción a la enfermería clínica			
Código	11592-53755-S			
Titulación	Grao en Enfermería			
Descritores	Creditos ECTS	Sinale	Curso	Cuadrimestre
	9	FB	2	1c
Lingua de impartición	Castelán			
Departamento	Departamento da E.U. de Enfermería (Meixoeiro)			
Coordinador/a	Vázquez Gallardo, Rafael			
Profesorado	Vázquez Gallardo, Rafael			
Correo-e	ravazquez@uvigo.es			
Web	http://direcceuemeixoeiro.webs.uvigo.es/index.php/es/			
Descrición xeral	O obxectivo desta materia é que o alumno adquira coñecementos xerais sobre o enfermarse humano, antes da aprendizaxe pormenorizada das enfermidades que se adquirirá nas materias de Clínica. Estudaranse as potenciais causas de enfermidade, o mecanismo polos que actúan de forma nociva (*patogenia) e os trastornos que se producen na función dos órganos e sistemas (*fisiopatología). Tamén se introducirán os diferentes procedementos de enfermaría e estudarase o soporte vital básico e avanzado.			

Resultados de Formación e Aprendizaxe
Código

Resultados previstos na materia
Resultados previstos na materia
Resultados de Formación e Aprendizaxe

Contidos
Tema
Introdución á *fisiopatología
Radioloxía. Métodos e técnicas de exame, diagnóstico e tratamento.
Procedementos de enfermaría nas manifestacións patolóxicas
Soporte vital básico e avanzado
Nutrición e dietética
*Dietoterapia

Planificación
Actividades introdutorias
Lección maxistral
Seminario

Traballo tutelado	20	0	20
Resolución de problemas de forma autónoma	147	0	147
Obradoiro	1	0	1
Resolución de problemas e/ou exercicios	1	0	1
Exame de preguntas obxectivas	1	0	1
Exame de preguntas obxectivas	1	0	1

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

Metodoloxía docente

	Descrición
Actividades introdutorias	Actividades encamiñadas a tomar contacto e reunir información sobre o alumnado e a presentar a materia.
Lección maxistral	Exposición por parte do profesor dos contidos sobre a materia obxecto de estudo
Seminario	Actividades enfocadas ao traballo sobre un tema específico, que permiten afondar ou complementar os contidos da materia. Pódense empregar como complemento das clases teóricas.
Traballo tutelado	Exposición dos contidos da materia polo docente.
Resolución de problemas de forma autónoma	Traballo autónomo. Estudo previo e traballo tutelado
Obradoiro	Actividades enfocadas ao traballo sobre un tema específico, que permiten afondar ou complementar os contidos da materia. Pódense empregar como complemento das clases teóricas.

Atención personalizada

Metodoloxías	Descrición
Actividades introdutorias	En clase, nas *tutorías ou a través do correo
Lección maxistral	En clase, nas *tutorías ou a través do correo
Seminario	En clase, nas *tutorías ou a través do correo
Traballo tutelado	En clase, nas *tutorías ou a través do correo
Resolución de problemas de forma autónoma	En clase, nas *tutorías ou a través do correo
Obradoiro	En clase, nas *tutorías ou a través do correo

Avaliación

	Descrición	Cualificación	Resultados de Formación e Aprendizaxe
Lección maxistral	Exposición por parte do profesor dos contidos sobre a materia obxecto de estudo, bases teóricas e/ou directrices dun traballo, exercicio ou proxecto a desenvolver polo estudante. A asistencia e atención activa valorará a calificación do alumno	7	
Seminario	Actividades enfocadas ao traballo sobre un tema específico, que permiten afondar ou complementar os contidos da materia. Pódense empregar como complemento das clases teóricas.	6	
Resolución de problemas e/ou exercicios	Probas para avaliación das competencias adquiridas que inclúen preguntas directas sobre un aspecto concreto. Os alumnos deben responder de maneira directa e breve en base aos coñecementos que teñen sobre a materia	27	
Exame de preguntas obxectivas	Probas para avaliación das competencias adquiridas que inclúen preguntas pechadas con diferentes alternativas de resposta (verdadeiro/falso, elección múltiple, emparellamento de elementos...). Os alumnos seleccionan unha resposta entre un número limitado de posibilidades	27	
Exame de preguntas obxectivas	EXAMEN TIPO TEST PARTE DE DIETÉTICA	33	

Outros comentarios sobre a Avaliación

A asignatura ten unha parte Xeral e outra de Dietética. A ponderación da nota é de 2/3 e 1/3 respectivamente. No tanto por cento que se reflicte na cualificación de cada proba xa se amosa esta ponderación (66,6% no total das probas da parte Xeral e 33,3% da proba de dietética).

O alumno poderá elixir entre o sistema de avaliación continua (que debe ser o preferente) e o de avaliación global.

Respecto a parte Xeral os alumnos de avaliación continua obterán a súa nota final da suma das notas do exame de preguntas obxectivas (tipo test), o exame de resolución de exercicios (preguntas de coñecementos de resposta curta), da asistencia ás leccións maxistras e seminarios e da nota obtida en seminarios e talleres (traballos e presentacións orais). O exame de preguntas obxectivas realízase sobre a metade aproximada do temario e ten carácter liberatorio si obtense unha puntuación mínima; os alumnos que non superen esta proba ou desexen subir nota presentaranse a un exame de realización de exercicios que terá lugar o mesmo día que o exame xa programado con estas características. A nota da parte de dietética obtense do exame de preguntas obxectivas.

Os alumnos que obten pola avaliación global, realizarán un único exercicio de resolución de problemas da parte Xeral que suporá o 66,6% da nota final e un exame de preguntas obxectivas que aporta o 33,3% restante da nota. Se o alumnado decide elixir a modalidade de AVALIACIÓN GLOBAL deberá solicitalo explicitamente ao coordinador-a da asignatura, a través do formulario pertinente no prazo indicado.

Perseguirase o plaxio nos traballos e o uso inxustificado de programas de intelixencia artificial

Bibliografía. Fontes de información

Bibliografía Básica

Pérez Arellano, José Luis, **Manual de Patología General**, 8ª Edición, 2019

Bibliografía Complementaria

Recomendacións

Materias que continúan o temario

Enfermería clínica I/11592-53757-S

Materias que se recomenda cursar simultaneamente

Farmacoloxía/11592-53756-S

Ética y legislación/11592-53759-S

Enfermería comunitaria II/11592-53758-S

Materias que se recomenda ter cursado previamente

Bioquímica/11592-53749

Fisioloxía humana/11592-53750

Anatomía humana/11592-53747

DATOS IDENTIFICATIVOS				
Farmacología				
Materia	Farmacología			
Código	11592-53756-S			
Titulación	Grao en Enfermería			
Descritores	Creditos ECTS	Sinale	Curso	Cuadrimestre
	9	FB	2	1c
Lingua de impartición	Castelán			
Departamento	Departamento da E.U. de Enfermería (Meixoeiro)			
Coordinador/a	Paradela Carreiro, Adolfo			
Profesorado	Paradela Carreiro, Adolfo Represas Carrera, Francisco Jesús			
Correo-e	adolfo.paradela.carreiro@sergas.es			
Web	http://https://direcceuemeixoeiro.webs.uvigo.es/			
Descrición xeral	Farmacoloxía Clínica céntrase nos efectos dos fármacos sobre as persoas en xeral, pero tamén en subgrupos específicos e en pacientes concretos. Inclúe os fundamentos para avaliar os principios que rexen a acción farmacolóxica e a relación entre os efectos terapéuticos (beneficios) e os efectos non desexables (riscos), así como as medidas que fomentan o uso seguro de medicamentos.			

Resultados de Formación e Aprendizaxe

Código	
B3	RA03 Coñecer os diferentes grupos de fármacos, os principios da súa autorización, uso e indicación, e os mecanismos de acción dos mesmos
D1	RA04 Utilización dos medicamentos, avaliando os beneficios esperados e os riscos asociados e/o efectos derivados da súa administración e consumo

Resultados previstos na materia

Resultados previstos na materia	Resultados de Formación e Aprendizaxe
Ser capaz de diferenciar os diferentes grupos de medicamentos, os principios da súa autorización, uso e indicacións, así como os fundamentos *farmacodinámicos e *farmacocinéticos implicados.	B3
Ser capaz de avaliar os beneficios esperados e os riscos asociados á administración de medicamentos, tanto desde o punto de vista poboacional como do paciente individual.	D1
Ser capaz de aplicar os principios que rexen o uso racional e eficiente da *farmacoterapia.	D1

Contidos

Tema

1. Fundamentos de farmacoloxía: conceptos básicos, medicamentos e formas farmacéuticas.
2. Farmacoeconomía e uso racional de medicamentos.
3. Farmacocinética dos medicamentos: absorción, distribución, metabolismo, eliminación. Implicacións clínicas
4. Farmacodinamia dos medicamentos: mecanismos de acción, unión a receptores, relación dose-resposta, interaccións. implicacións clínicas
5. Farmacoterapia en función dos problemas de saúde máis frecuentes:
 - 5.1 Axentes antiinfecciosos inespecíficos: antisépticos.
 - 5.2 Antibacterianos: beta-lactámicos, macrólidos, quinolonas, aminoglucósidos, tetraciclinas, sulfonamidas e outros grupos.
 - 5.3 Antifúngicos, antivirais e antituberculosos.
 - 5.4 Inmunoterapia: activa e pasiva.
 - 5.5 Terapéutica farmacolóxica das desordes do crecemento celular.
 - 5.6 Medicamentos utilizados en anestesia.
 - 5.7 Medicamentos de acción *neuropsíquica.
 - 5.8 Analxésicos, antiinflamatorios e tratamento farmacolóxico da dor
 - 5.9 Medicamentos do sistema cardiovascular.
 - 5.10 Hemostáticos e *anticoagulantes.
 - 5.11 Medicamentos de acción sobre o aparello respiratorio.
 - 5.12 Medicamentos de acción sobre o aparello dixestivo.
 - 5.13 Medicamentos de acción sobre o metabolismo.
 - 5.14 Medicamentos de acción sobre enfermidades endocrinas
6. Equilibrio hidroelectrolítico e nutrición parenteral

SEMINARIOS:

- S.1 Administración de medicamentos
 - S.1.1 Vías de administración
 - S.1.2 Preparación, conservación e estabilidade dos medicamentos.
 - S.1.3 Compatibilidades e incompatibilidades.
- S.2 Cálculo de dose, manexo de concentracións e fluidoterapia
 - S2.1 Expresión e manexo de concentracións en solucións de medicamentos.
 - S2.2 Conversiones de unidades.
 - S2.3 Utilización de concentracións baseadas en *molaridad e normalidade e o seu significado biolóxico.
 - S2.4 Cálculos posolóxicos.
 - S2.5 *Diluciones, perfusiones e velocidade de administración.

Efectos adversos dos medicamentos

- Reaccións adversas, farmacovigilancia e seguridade do medicamento.
- a) Tipos de reaccións adversas a medicamentos e mecanismos implicados.
 - b) Medicamentos de alto risco e perigosos
 - c) Farmacovigilancia: detección, rexistro e notificación de sospeitas de reaccións adversas.
 - d) Erros de medicación: prevención, análise e aprendizaxe.
 - e) Trazabilidade, administración segura e rexistro enfermeiro.
 - f) Educación ao paciente, adherencia terapéutica e autocuidado
 - g) Aplicación de *taxonomías enfermeiras NANDA-I, NIC e NOC ao uso seguro de medicamentos

*Farmacoterapia

1. Farmacoterapia: Conceptos básicos
2. Fontes de información en Farmacoloxía e Farmacoterapia:
 - 2a) Fontes primarias, secundarias e terciarias en farmacoloxía e farmacoterapia.
 - 2b) Ficha técnica, prospecto e informe público de avaliación.
 - 2c) Fontes oficiais de información sobre medicamentos: AEMPS-CIMA, EMA, bases de datos institucionais e boletíns de seguridade.
 - 2e) Información sobre problemas de subministración, alertas de seguridade e notas informativas.
 - 2f) Intelixencia artificial aplicada á farmacoloxía: procura, síntese, apoio á decisión, farmacovigilancia e educación sanitaria. Limitacións da intelixencia artificial.

Prescrición Enfermeira

Prescrición Enfermeira

Planificación			
	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Actividades introdutorias	2	0	2
Lección maxistral	62	0	62
Seminario	8	0	8
Resolución de problemas de forma autónoma	0	150	150
Exame de preguntas de desenvolvemento	1	0	1
Exame de preguntas de desenvolvemento	1	0	1
Exame de preguntas de desenvolvemento	1	0	1
*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.			

Metodoloxía docente	
	Descrición
Actividades introdutorias	Actividades encamiñadas a tomar contacto e reunir información sobre o alumnado e a presentar a materia.
Lección maxistral	Exposición por parte do profesor dos contidos sobre a materia obxecto de estudo
Seminario	Actividades enfocadas ao traballo sobre un tema específico, que permiten afondar ou complementar os contidos da materia. Pódense empregar como complemento das clases teóricas.
Resolución de problemas de forma autónoma	Traballo autónomo. Estudo previo e traballo tutelado

Atención personalizada	
Metodoloxías	Descrición
Actividades introdutorias	En clase, nas titorías ou a través do correo
Lección maxistral	En clase, nas titorías ou a través do correo
Seminario	En clase, nas titorías ou a través do correo
Resolución de problemas de forma autónoma	En clase, nas titorías ou a través do correo

Avaliación				
	Descrición	Cualificación	Resultados de Formación e Aprendizaxe	
Seminario	Resolución de problemas e/ou exercicios	1	B3	D1
Exame de preguntas de desenvolvemento	Examen 1	40	B3	D1
Exame de preguntas de desenvolvemento	Examen 2	40	B3	D1
Exame de preguntas de desenvolvemento	Examen 3	19	B3	D1

Outros comentarios sobre a Avaliación	
1. Avaliación NO CONTINUA: Se o alumnado decide elixir a modalidade de AVALIACIÓN GLOBAL, deberá solicitalo explicitamente, a través do formulario pertinente ao coordinador-a de a materia, no prazo dun mes contados desde o día do comezo do curso. Realizará un EXAME ACCESORIO que, SUMADO Ao EXAME PRINCIPAL, PONDERARÁN EN TOTAL O 100%.	
2. Aplicable a todos os tipos de avaliación: Os exames da materia sempre terán dúas partes: unha parte teórica xeneral con preguntas a desenvolver (que se subdivide en 3 exames que se celebran o mesmo día e hora), e unha parte práctica, con resolución de problemas e/o exercicios. Para superar a materia, o alumnado deberá alcanzar a cualificación de apto no apartado de Resolución de problemas e/o exercicios (condición necesaria), así como aprobar a parte teórica xeneral. A nota final da materia corresponderá exclusivamente á obtida da parte teórica xeneral.	
3. A asistencia a clases non será valorada especificamente.	
4. As cualificacións obtidas en cada parte da materia consérvanse só ata a convocatoria de xullo do mesmo curso. Os exames da convocatoria de xullo seguirán unha formulación análoga aos da convocatoria ordinaria.	
A información relativa á data do exame, hora e lugar atópase na seguinte dirección web: https://direcceuemeixoeiro.webs.uvigo.es/calendario-de-evaluacion/ , ou na súa falta, nas canles de información establecidas pola Escola Universitaria de Enfermería do Meixoeiro.	

Bibliografía. Fontes de información	
Bibliografía Básica	
Hernández Pérez, M., & Castañeda Suardiaz, J. G., Farmacología en enfermería , 4, Elsevir, 2024	
Somoza Hernández, B., Cano González, M. V., & Guerra López, P. E., Farmacología en Enfermería. Teoría y casos prácticos , 2, Editorial Médica Panamericana, 2020	

Laurence Brunton, Bjorn Knollmann, **G&G Bases Farmacológicas de la terapéutica**, 14, McGraw Hill / Latinoamérica, 2023

Lorenzo Fernández, P., Moreno González, A., **Velázquez. Farmacología básica y clínica**, 20, Editorial Médica Panamericana, 2025

<https://cima.aemps.es/cima/publico/buscadoravanzado.html>, **CIMA-AEMPS: Centro de Información online de Medicamentos de la Agencia Española de Medicamentos y Productos Sanitarios.**,

Bibliografía Complementaria

<https://botplusweb.farmaceuticos.com/>, **BOT PLUS / BOT PLUS lite. Consejo General de Colegios Oficiales de Farmacéuticos.**,

<https://www.vademecum.es/>, **Vademecum**,

<https://www.sanidad.gob.es/areas/farmacia/publicaciones/guiaUA/home.htm>, **Guías del Ministerio de Sanidad para la indicación, uso y autorización de dispensación de medicamentos por parte de enfermeras/os.**,

<https://cima.aemps.es/cima/publico/nomenclator.html#>, **Nomenclátor oficial de la prestación farmacéutica del SNS / Nomenclátor de prescripción**,

Recomendacións

Materias que se recomienda cursar simultaneamente

Ética y legislación/11592-53759-S

Enfermería comunitaria II/11592-53758-S

Introducción a la enfermería clínica/11592-53755-S

Materias que se recomienda ter cursado previamente

Bioquímica/11592-53749

DATOS IDENTIFICATIVOS				
Enfermería clínica I				
Materia	Enfermería clínica I			
Código	11592-53757-S			
Titulación	Grao en Enfermería			
Descritores	Creditos ECTS	Sinale	Curso	Cuadrimestre
	9	OB	2	2c
Lingua de impartición	Castelán			
Departamento	Departamento da E.U. de Enfermería (Meixoeiro)			
Coordinador/a	Alonso Pérez, María del Mar			
Profesorado	Alonso Pérez, María del Mar			
Correo-e	mar.alonso.perez@sergas.es			
Web	http://http://direcceuemeixoeiro.webs.uvigo.es/index.php/es/			
Descrición xeral	A Enfermería Clínica *I, pertence ao módulo de Ciencias da Enfermería. O estudo da Enfermería Clínica *I céntrase na resposta do paciente adulto a alteracións reais ou potenciais na saúde. A variedade de necesidades asistenciais específicas de cada individuo convértea nunha área cambiante e desafiante da práctica de enfermmería. Para iso, impártense coñecementos sobre patoloxía, valoración física, probas *diagnósticas, tratamento combinado e datos relativos aos ensinos (proporcionadas ao paciente e familia) e as diferentes estratexias de actuación que o persoal de enfermmería pode adoptar, dentro do marco da prevención, restablecemento ou adaptación no proceso de saúde/ enfermidade, para buscar con iso o maior nivel de independencia posible da persoa. Así mesmo, impartiranse clases teórico-prácticas onde se ensinarán técnicas e procedementos que, posteriormente, xunto co descrito anteriormente, deberán realizar nas prácticas asistenciais que desenvolverán ao longo da súa formación. Con esta información, o alumnado será capaz de emitir diagnósticos de enfermmería e planificar intervencións específicas para cada paciente, baseándose no modelo conceptual de *Virginia *Henderson, os Padróns Funcionais de saúde de M. Gordon e a aplicación das *taxonomías *NANDA *NIC *NOC que se desenvolven en Fundamentos de Enfermería en primeiro curso. Esta materia ten gran importancia para o futuro profesional de enfermmería, xa que a profesión enfermeira debe entender cales son os valores, as necesidades e as expectativas cambiantes da sociedade e formarse para poder proporcionar uns coidados expertos e de *óptima calidade.			

Resultados de Formación e Aprendizaxe

Código

Resultados previstos na materia

Resultados previstos na materia	Resultados de Formación e Aprendizaxe
---------------------------------	---------------------------------------

Contidos

Tema

Introdución á Enfermería Médico-Cirúrxica	Introdución á Enfermería Médico-Cirúrxica
Atención de enfermmería no *perioperatorio	☐ A intervención cirúrxica. ☐ Medicación intraoperatoria. ☐ O ambiente cirúrgico. ☐ Coidados do paciente, antes, durante e despois da intervención cirúrxica. ☐ Control das infeccións. ☐ A dor: avaliación e tratamento. ☐ Drenaxes, tipos e coidados. ☐ Complicacións: Prevención e tratamento

Atención de enfermaría no paciente con trastornos do equilibrio *hidroelectrolítico e acedo-base; síndrome *hemorrágico, *inflamatorio, infección, shock e dor. Feridas

- ☐ Trastornos do equilibrio dos líquidos.
 - Déficit de volumen de líquidos.
 - Exceso de volumen de líquidos.
- ☐ Desequilibrio electrolítico.
 - Alteracións no equilibrio do ión Na.
 - Alteracións no equilibrio do ión K.
- ☐ Trastornos acidobásicos.
 - Acidose.
 - Alcalose.
 - Gasometría.
- ☐ Shock.
 - Concepto e tipos.
 - Shock hipovolémico.
 - Mecanismos compensatorios do shock hipovolémico.
- ☐ Control das infeccións.
- ☐ A dor: avaliación e tratamento.
- ☐ Valoración da pel.
- ☐ Lesións cutáneas primarias e secundarias.
- ☐ Queimaduras.
- ☐ Feridas agudas.
 - O proceso da cicatrización.
- ☐ Úlceras crónicas.
 - Etioloxía.
 - Clasificación.
 - Prevención.
 - Tratamiento. Cura en ambiente húmido.

A/o paciente con problemas de intercambio *gaseoso

- ☐ Valoración da función respiratoria.
- ☐ Trastornos respiratorios superiores.
- ☐ Trastornos do intercambio gaseoso.
 - Asma.
 - EPOC.
 - Bronquite.
 - Neumonía.
- ☐ Trastornos pleurais.
 - Derrame pleural.
 - Neumotórax.
 - Drenaxe torácico.
- ☐ Osixenoterapia.

A/o paciente con problemas das funcións: cardiovascular, circulatoria e *hematolóxica. *Arritmias

- ☐ Alteracións eritrocitarias.
 - Anemias.
 - Eritrocitosis.
- ☐ Alteracións en leucocitos e texidos linfoides.
 - Leucemias.
 - Linfomas.
- ☐ Alteracións plaquetarias e da coagulación.
 - Trombopenia.
 - Trombocitose.
- ☐ O paciente oncolóxico.
 - Qué é o cancro.
 - Tratamiento e efectos secundarios.
 - Coidados de enfermaría.
- ☐ Valoración da función cardíaca.
- ☐ Enfermedade coronaria.
 - Isquemia miocárdica.
 - Anxina de peito.
- ☐ Trastornos cardíacos.
 - Insuficiencia cardíaca.
 - Cardiopatías inflamatorias.
- ☐ Hipertensión arterial.
- ☐ Trastornos vasculares periféricos.
 - Trastornos arteriais.
 - Trastornos venosos.
 - Trastornos da circulación linfática.

Planificación

	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Actividades introductorias	2	0	2

Lección maxistral	66	0	66
Seminario	16	0	16
Traballo tutelado	6	0	6
Resolución de problemas de forma autónoma	131	0	131
Exame de preguntas obxectivas	2	0	2
Exame de preguntas obxectivas	2	0	2

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

Metodoloxía docente

	Descrición
Actividades introdutorias	Actividades encamiñadas a tomar contacto e reunir información sobre o alumnado e a presentar a materia.
Lección maxistral	Exposición por parte do profesor dos contidos sobre a materia obxecto de estudo
Seminario	Actividades enfocadas ao traballo sobre un tema específico, que permiten afondar ou complementar os contidos da materia. Pódense empregar como complemento das clases teóricas.
Traballo tutelado	Exposición dos contidos da materia polo docente.
Resolución de problemas de forma autónoma	Traballo autónomo. Estudo previo e traballo tutelado

Atención personalizada

Metodoloxías	Descrición
Actividades introdutorias	En clase, nas *tutorías ou a través do correo
Lección maxistral	En clase, nas *tutorías ou a través do correo
Seminario	En clase, nas *tutorías ou a través do correo
Traballo tutelado	En clase, nas *tutorías ou a través do correo
Resolución de problemas de forma autónoma	En clase, nas *tutorías ou a través do correo

Avaliación

	Descrición	Cualificación	Resultados de Formación e Aprendizaxe
Seminario	Nas clases teórico-prácticas, realizaranse probas para determinar o grado de coñecemento, a través de exercicios individuais, nos que se valorarán os coñecementos adquiridos durante o obradoiro. As horas de obradoiro dividiranse en 4 clases, puntuándose de forma independente, cunha puntuación máxima de 0.75 puntos cada unha delas. É imprescindible a asistencia as mesmas para que poidan ser avaliadas. A non asistencia a algún dos seminarios, implicará a perda da cualificación correspondente ao mesmo, e non poderá ser substituída por ningunha outra actividade.	30	
Exame de preguntas obxectivas	Proba escrita de preguntas tipo test e/ou preguntas curtas dos primeiros temas. As preguntas tipo test terán 3 respostas posibles, sendo correcta únicamente unha delas. Cada resposta correcta ás preguntas de tipo test sumará 1 punto. Cada resposta incorrecta restará 0.50 puntos, de forma que dúas respostas incorrectas suporán a perda dun punto da calificación total da proba. As preguntas curtas, terán a puntuación de 1 punto por cada resposta correcta. Neste caso, as respostas incompletas xerarán puntuación de forma proporcional, e as respostas incorrectas non restarán puntuación.	35	
Exame de preguntas obxectivas	Proba escrita de preguntas tipo test e/ou preguntas curtas dos primeiros temas. As preguntas tipo test terán 3 respostas posibles, sendo correcta únicamente unha delas. Cada resposta correcta ás preguntas de tipo test sumará 1 punto. Cada resposta incorrecta restará 0.50 puntos, de forma que dúas respostas incorrectas suporán a perda dun punto da calificación total da proba. As preguntas curtas, terán a puntuación de 1 punto por cada resposta correcta. Neste caso, as respostas incompletas xerarán puntuación de forma proporcional, e as respostas incorrectas non restarán puntuación.	35	

Outros comentarios sobre a Avaliación

- **AVALIACIÓN CONTINUA:** Tanto os exames como a asistencia aos talleres xerarán cualificación, sendo a ponderación dos exames o 35%, cada un deles, e a dos obradoiros o 30% da nota final.

No caso de optar por esta modalidade de avaliación, a no participación nos obradoiros conlevará a perda da nota que xeren estes.

Para que as calificacións obtidas nos seminarios poidan ponderar, cómpre ter acadado, como mínimo, a metade da nota posíbel en cada un dos exames (18 % cada un). No caso de aprobar un dos dous exames, só será necesario realizar o non aprobado na convocatoria de xullo.

- **AVALIACIÓN NON CONTINUA/GLOBAL:** O alumnado non asistirá aos seminarios e realizará, a maiores dos exames mencionados, una proba accesoria a determinar, cun valor ponderal do 30% que, SUMADO AOS EXAMES PRINCIPAIS, PONDERARÁN EN TOTAL O 100 %.

Para superar esta proba, é necesario que a puntuación en cada un dos exames ordinarios sexa de 18, actuando o examen accesorio como puntos extra para acadar en total, como mínimo, os 50 puntos, que será a nota mínima para poder superar á asignatura.

Se o alumnado decide elixir a modalidade de AVALIACIÓN GLOBAL deberá solicitalo explicitamente, mediante correo electrónico, ao coordinador-a da asignatura, cubrindo o formulario pertinente no prazo estipulado.

SE CONSIDERA COMO OPCIÓN POR DEFECTO A MODALIDADE DE AVALIACIÓN CONTINUA. O ALUMNADO QUE DESEXE OPTAR POLA OPCIÓN DE AVALIACIÓN NON CONTÍNUA DEBERÁ MANIFESTALO, POR ESCRITO, E DENTRO DO PRAZO ESTIPULADO POLA NORMATIVA DA ESCOLA, Á PROFESORA RESPONSABLE DA MATERIA.

- **SEGUNDA OPORTUNIDADE (XULIO):**

- **1. AVALIACIÓN CONTINUA :** O alumnado deberá realizar a(s) proba(s) de exame non superada(s) na primeira oportunidade. As calificacións dos obradoiros e do exame superado na primeira oportunidade conservaranse nesta convocatoria, PERO NUNCA PODERÁN GARDARSE DUN CURSO PARA OUTRO.
- **2. AVALIACIÓN NON CONTINUA/GLOBAL :** Deberá superar o(s) examen(s) (ordinario e/ou accesorio) que non foran superados na primeira oportunidade.

Perseguirase o plaxio nos traballos e o u so inxustificado de programas de intelixencia artificial.

Máis información de cómo se leva a cabo a cualificación da materia, do contido do exame, dos tipos de preguntas

e da súa ponderación na plataforma MOOVI.

A información relativa á fecha do exame, hora e lugar atópasea na seguinte dirección web:

<http://direcceuemeixoeiro.webs.uvigo.es/calendario-de-evaluacion/>

Bibliografía. Fontes de información

Bibliografía Básica

Lewis, Hagler, Bucher, Heitkemper, Hardin, Kwong and Roberts, **GUÍA PRÁCTICA DE ENFERMERÍA MÉDICOQUIRÚRGICA: EVALUACIÓN Y ABORDAJE DE PROBLEMAS CLÍNICOS**, ISBN-10. 8491132465, 10ª Edición, Elsevier, 2018

Morillo Rodríguez & Fernández Ayuso,, **ENFERMERÍA CLÍNICA I**, ISBN- 10 8490224951, 1ª, Elsevier, 2016

Morillo Rodríguez & Fernández Ayuso, **ENFERMERÍA CLÍNICA II**, ISBN- 10 849022496X, 1ª, Elsevier, 2016

Alfaro-LeFèvre & Gallego Lastra, **Pensamiento crítico, razonamiento clínico y juicio clínico en enfermería**, ISBN: 978-84-9113-119-9, 6ª, Elsevier, 2017

NANDA NANDA International,T. Heather Herdman,Shigemi Kamitsuru, **Diagnósticos enfermeros. Definiciones y clasificación. 2024-2026**, ISBN- 978-84-138-285-27, 13ª, Elsevier, 2024

Enfermería Actual, **Listado de Diagnósticos NANDA 2024 2026**,

<https://enfermeriaactual.com/listado-de-diagnosticos-nanda/>,

Bibliografía Complementaria

Recomendacións

Materias que se recomenda cursar simultaneamente

Enfermería geriátrica y cuidados paliativos/11592-53761-S

Gestión de enfermería/11592-53760-S

Materias que se recomenda ter cursado previamente

Farmacología/11592-53756-S
Fisiología humana/11592-53750
Fundamentos de enfermería I/11592-53753
Anatomía humana/11592-53747
Ética y legislación/11592-53759-S
Fundamentos de enfermería II/11592-53754
Introducción a la enfermería clínica/11592-53755-S

DATOS IDENTIFICATIVOS				
Enfermería comunitaria II				
Materia	Enfermería comunitaria II			
Código	11592-53758-S			
Titulación	Grao en Enfermería			
Descritores	Creditos ECTS	Sinale	Curso	Cuadrimestre
	6	OB	2	1c
Lingua de impartición	Castelán			
Departamento	Departamento da E.U. de Enfermería (Meixoeiro)			
Coordinador/a	Chacón Docampo, Macarena			
Profesorado	Chacón Docampo, Macarena			
Correo-e	macachd@gmail.com			
Web	http://http://direcceuemeixoeiro.webs.uvigo.es/index.php/es/			
Descrición xeral	O estudo desta materia permite adquirir os coñecementos sobre *Epidemiología de *Enf. *transmisibles e prevención *enf. crónicas, así como os principios de promoción e prevención da saúde			

Resultados de Formación e Aprendizaxe

Código

Resultados previstos na materia

Resultados previstos na materia Resultados de Formación e Aprendizaxe

Contidos

Tema	
Principios básicos de atención primaria.	Principios básicos de atención primaria.
Organización e funcionamento dos Servizos de Atención Primaria de Saúde.	Organización e funcionamento dos Servizos de Atención Primaria de Saúde.
Promoción de Saúde. Conceptos xerais e bases da formación e información para a saúde (*EPS).	Promoción de Saúde. Conceptos xerais e bases da formación e información para a saúde (*EPS).
*Epidemiología e prevención das enfermidades *transmisibles e non *transmisibles.	*Epidemiología e prevención das enfermidades *transmisibles e non *transmisibles.
Saúde laboral.	Saúde laboral.

Planificación

	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Actividades introdutorias	2	0	2
Lección maxistral	36	0	36
Seminario	10	0	10
Traballo tutelado	2	0	2
Resolución de problemas de forma autónoma	98	0	98
Exame de preguntas obxectivas	1	0	1
Exame de preguntas de desenvolvemento	1	0	1

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

Metodoloxía docente

	Descrición
Actividades introdutorias	Actividades encamiñadas a tomar contacto e reunir información sobre o alumnado e a presentar a materia.
Lección maxistral	Exposición por parte do profesor dos contidos sobre a materia obxecto de estudo
Seminario	Actividades enfocadas ao traballo sobre un tema específico, que permiten afondar ou complementar os contidos da materia. Pódense empregar como complemento das clases teóricas.
Traballo tutelado	Exposición dos contidos da materia polo docente.
Resolución de problemas de forma autónoma	Traballo autónomo. Estudo previo e traballo tutelado

Atención personalizada

Metodoloxías	Descrición
Actividades introdutorias	En clase, nas *tutorías ou a través do correo

Lección maxistral	En clase, nas *tutorías ou a través do correo
Seminario	En clase, nas *tutorías ou a través do correo
Traballo tutelado	En clase, nas *tutorías ou a través do correo
Resolución de problemas de forma autónoma	En clase, nas *tutorías ou a través do correo

Avaliación

	Descrición	Cualificación	Resultados de Formación e Aprendizaxe
Seminario	Presentacións, participación ou outras actividades desenvolvidas nos seminarios.	20	
Exame de preguntas obxectivas	Exame de preguntas obxectivas	40	
Exame de preguntas de desenvolvemento	Exame de preguntas de desenvolvemento	40	

Outros comentarios sobre a Avaliación

*EVALUACIÓN CONTINUA: A avaliación e consecuente cualificación final do alumno, levará a cabo mediante o sistema de avaliación global por curso, integrándose nesta avaliación a participación en clase, os traballos monográficos, si houbéseos, e as notas dos exames. Os exames faranse por escrito e constarán de preguntas obxectivas e de desenvolvemento. Avaliación NON CONTINUA/GLOBAL: Si o alumnado decide elixir a modalidade de AVALIACIÓN *GLOBAL, deberá solicitalo explicitamente ao coordinador-a de a materia, a través do formulario pertinente, no prazo dun mes a contar desde o primeiro día do comezo do curso. Realizará un EXAME ACCESORIO que, SUMADO Ao EXAME PRINCIPAL, PONDERARÁN EN TOTAL Ou 100 %. Debido á dificultade que supón o ser equitativo para todos os alumnos na resolución das dúbidas expostas nos exames, *máxime cando os alumnos repártense en varias aulas, non se responderán as cuestións expostas durante os exames, senón despois dos mesmos, na revisión. Na convocatoria de xullo farase un exame do mesmo tipo que o descrito previamente. Perseguirase o plaxio nos traballos e o uso non xustificado de programas de intelixencia artificial. Máis información de como leva a cabo a cualificación da materia, do contido do exame, dos tipos de preguntas e da súa *ponderación na plataforma *MOOVI. A información relativa á data do exame, hora e lugar atópase na seguinte dirección web: http://direcceuemeixoeiro.webs.uvigo.es/*index.*php/é/*component/*k2/*item/116-*indice-docencia.

Bibliografía. Fontes de información

Bibliografía Básica

Piédrola Gil, **Medicina Preventiva y Salud Pública**, 12ª Edición, 2016

Hernández. Aguado. Gil. Delgado. Boluma, **Manual de Epidemiología y Salud Pública. Para licenciatura y Diplomaturas en Ciencias de la salud**, 1ª Edición, 2018

Bibliografía Complementaria

Recomendacións

Materias que se recomenda cursar simultaneamente

Farmacología/11592-53756-S

Ética y legislación/11592-53759-S

Introducción a la enfermería clínica/11592-53755-S

Materias que se recomenda ter cursado previamente

Enfermería comunitaria I/11592-53752

DATOS IDENTIFICATIVOS				
Ética y legislación				
Materia	Ética y legislación			
Código	11592-53759-S			
Titulación	Grao en Enfermería			
Descritores	Creditos ECTS	Sinale	Curso	Cuadrimestre
	6	OB	2	1c
Lingua de impartición	Castelán Galego			
Departamento	Departamento da E.U. de Enfermería (Meixoeiro)			
Coordinador/a	Lojo Vicente, María Victoria			
Profesorado	Lojo Vicente, María Victoria			
Correo-e	maria.victoria.lojo.vicente@sergas.es			
Web	http://http://direcceuemeixoeiro.webs.uvigo.es/index.php/es/			
Descrición xeral	Son múltiples os *problemas éticos que atopan os profesionais de enfermaría no seu quefacer diario. A través do desenvolvemento da a materia preténdese que o *estudiantado coñeza os criterios de índole ético e as disposicións de dereito positivo aplicables para que poidan exercer con responsabilidade a súa profesión. O *estudiantado de enfermaría deberá estar disposto á defensa da persoa no seu dereito á vida e á saúde, respectando a dignidade humana, sen discriminacións. Debe saber, que no exercicio da profesión adquirese o compromiso moral de contribuír ao benestar social no medio ambiente onde desenvolve o seu traballo, debendo estar en continua formación profesional, aberta aos avances científicos que contribúan á mellora da calidade de vida das persoas. Debe coñecer, que adquire cos seus actos unha responsabilidade profesional ante as persoas sas ou enfermas e ante a sociedade.			

Resultados de Formación e Aprendizaxe

Código

Resultados previstos na materia

Resultados previstos na materia

Resultados de Formación e Aprendizaxe

Nova

Contidos

Tema	
Coñecemento do marco legal e administrativo vixente para desenvolver as funcións propias do profesional de enfermaría.	Coñecemento do marco legal e administrativo vixente para desenvolver as funcións propias do profesional de enfermaría.
Introdución: da filosofía á Ética e o Dereito.	Introdución: da filosofía á Ética e o Dereito.
Orixe e *fundamentación da *Bioética.	Orixe e *fundamentación da *Bioética.
Regulación xurídica dos dereitos dos pacientes e estudo da súa xurisprudencia derivada no ámbito sanitario (aspectos xerais).	Regulación xurídica dos dereitos dos pacientes e estudo da súa xurisprudencia derivada no ámbito sanitario (aspectos xerais).
*Bioética o inicio da vida.	*Bioética o inicio da vida.
*Bioética ao final da vida.	*Bioética ao final da vida.
*Bioética na práctica clínica multidisciplinar.	*Bioética na práctica clínica multidisciplinar.
Comités de *Bioética.	Comités de *Bioética.
Lexislación xeral e específica con repercusión na asistencia sanitaria.	Lexislación xeral e específica con repercusión na asistencia sanitaria.
Responsabilidade das actuacións sanitarias.	Responsabilidade das actuacións sanitarias.

Planificación

	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Actividades introdutorias	2	0	2
Lección maxistral	34	0	34
Seminario	10	0	10
Traballo tutelado	2	0	2
Resolución de problemas de forma autónoma	99	0	99
Exame de preguntas de desenvolvemento	1	0	1
Exame de preguntas de desenvolvemento	1	0	1
Debate	1	0	1

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

Metodoloxía docente

	Descrición
Actividades introdutorias	Actividades encamiñadas a tomar contacto e reunir información sobre o alumnado e a presentar a materia.
Lección maxistral	Exposición por parte do profesor dos contidos sobre a materia obxecto de estudo
Seminario	Actividades enfocadas ao traballo sobre un tema específico, que permiten afondar ou complementar os contidos da materia. Pódense empregar como complemento das clases teóricas.
Traballo tutelado	Exposición dos contidos da materia polo docente
Resolución de problemas de forma autónoma	Traballo autónomo. Estudo previo e traballo tutelado

Atención personalizada

Metodoloxías	Descrición
Actividades introdutorias	En clase, nas *tutorías ou a través do correo
Lección maxistral	En clase, nas *tutorías ou a través do correo
Seminario	En clase, nas *tutorías ou a través do correo
Traballo tutelado	En clase, nas *tutorías ou a través do correo
Resolución de problemas de forma autónoma	En clase, nas *tutorías ou a través do correo

Avaliación

	Descrición	Cualificación	Resultados de Formación e Aprendizaxe
Seminario	O alumnado presentará un tema, durante 15 minutos, con apoio audiovisual	20	
Exame de preguntas de desenvolvemento	Probas de avaliación consistentes en preguntas curtas relacionadas cos contidos da materia.	35	
Exame de preguntas de desenvolvemento	Probas de avaliación relacionadas coa formulación, discusión e resolución de casos.	35	
Debate	Asistencia e participación nas sesións	10	

Outros comentarios sobre a Avaliación

Avaliación Continua: EXAME: - Dúas preguntas de desenvolvemento breve (35% nota total) - Comentario de texto sobre un caso práctico (35% nota total). Para superar o exame é necesario aprobar (mínimo 2,5 en cada parte) cada unha das dúas partes. O exame terá un valor do 70% na nota final, os seminarios contabilizánsese cun 20% da nota final e a *presencialidade terá un valor do 10% a partir de que apróbease o exame e tendo en conta a participación do alumnado en todas as actividades propostas. Avaliación Global: Si o alumno decide elixir avaliación global deberá solicitalo explicitamente, a través do formulario pertinente, no prazo dun mes a contar desde o día do inicio do curso. A segunda oportunidade valorarase igual que a primeira.

Bibliografía. Fontes de información

Bibliografía Básica

Diego Gracia, 1991, *Introducción a la Bioética*, , 1991

Javier Gafo, *Códigos deontológicos y de enfermería, Universitas*, 1994

Bibliografía Complementaria

Diego Gracia, , *Procedimiento de decisión en ética clínica*, 2007

Lydia Feito, *Ética y enfermería*, 2009

A.J Davis, *Ética en enfermería*, 2009

Recomendacións

Materias que se recomenda cursar simultaneamente

Farmacoloxía/11592-53756-S

Enfermería comunitaria II/11592-53758-S

Introducción a la enfermería clínica/11592-53755-S

DATOS IDENTIFICATIVOS				
Gestión de enfermería				
Materia	Gestión de enfermería			
Código	11592-53760-S			
Titulación	Grao en Enfermería			
Descritores	Creditos ECTS	Sinale	Curso	Cuadrimestre
	6	OB	2	2c
Lingua de impartición	Castelán			
Departamento	Departamento da E.U. de Enfermería (Meixoeiro)			
Coordinador/a	Álvarez Aragón, Francisco José			
Profesorado	Álvarez Aragón, Francisco José			
Correo-e	gestion.eue@gmail.com			
Web	http://http://direcceuemeixoeiro.webs.uvigo.es/index.php/es/			
Descrición xeral	O propósito fundamental desta materia consiste en proporcionar aos futuros enfermeiros a formación necesaria que lles permita desenvolver actividades de xestión e administración nos servizos de saúde e utilizar os recursos con criterios de eficiencia. Identificar as características da xestión que se realiza como membro dunha empresa de saúde, sendo capaz de identificar e coñecer o produto sanitario, así como a carteira de servizos, o método de resolución de problemas e de toma de decisións, analizar os compoñentes dos procesos e describilos, explicar o concepto de calidade e seguridade así como as súas repercusións nunha empresa de servizos sanitarios, promovendo a avaliación da súa actividade e orientando as súas accións en función de obxectivos			

Resultados de Formación e Aprendizaxe

Código

Resultados previstos na materia

Resultados previstos na materia Resultados de Formación e Aprendizaxe

Contidos

Tema	
Administración sanitaria. O proceso administrativo e o seu desenvolvemento.	Administración sanitaria. O proceso administrativo e o seu desenvolvemento.
Contornas e políticas sanitarias.	Contornas e políticas sanitarias.
Xestión dos servizos de Enfermería. Características e procesos.	Xestión dos servizos de Enfermería. Características e procesos.
Liderado en Enfermería.	Liderado en Enfermería.
Xestión da calidade.	Xestión da calidade.

Planificación

	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Actividades introdutorias	2	0	2
Lección maxistral	28	0	28
Seminario	10	0	10
Traballo tutelado	10	0	10
Resolución de problemas de forma autónoma	100	0	100

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

Metodoloxía docente

	Descrición
Actividades introdutorias	Actividades encamiñadas a tomar contacto e reunir información sobre o alumnado e a presentar a materia.
Lección maxistral	Exposición por parte do profesor dos contidos sobre a materia obxecto de estudo
Seminario	Actividades enfocadas ao traballo sobre un tema específico, que permiten afondar ou complementar os contidos da materia. Pódense empregar como complemento das clases teóricas.
Traballo tutelado	Exposición dos contidos da materia polo docente.
Resolución de problemas de forma autónoma	Traballo autónomo. Estudo previo e traballo tutelado

Atención personalizada

Metodoloxías	Descrición
Actividades introdutorias	En clase, nas *tutorías ou a través do correo
Lección maxistral	En clase, nas *tutorías ou a través do correo
Traballo tutelado	En clase, nas *tutorías ou a través do correo
Resolución de problemas de forma autónoma	En clase, nas *tutorías ou a través do correo

Avaliación			
	Descrición	Cualificación	Resultados de Formación e Aprendizaxe
Lección maxistral	Tras as leccións do temario realizarase un exame tipo test de 50 preguntas	40	
Seminario	Participación en clase.	20	
Traballo tutelado	Realizaranse unha serie de traballos en grupo que se poderán elixir dunha serie de 8 dos cales 2 son obrigatorios	40	

Outros comentarios sobre a Avaliación

A nota final será a media dos traballos e o exame que equivalen ao 80% da nota. O outro 20% será en función do comportamento e a participación en clase. É condición sine qua non para que poida facer media, aprobar as 2 partes da avaliación (Exame e Traballos)

Bibliografía. Fontes de información

Bibliografía Básica

□ Ayuso Murillo, D. Grande Sella, R. F, **La gestión de enfermería y los servicios generales en las organizaciones sanitarias.**, Ediciones Díaz de Santos, 2023

□ Aibar Remón, C., Yuste Andrés, M., **Gestión y dirección de enfermería en el sistema sanitario.**, Editorial Médica Panamericana, 2019

□ Mompart, P, **ADMINISTRACION DE SERVICIOS DE ENFERMERIA**, 9788445813560, Masson, 2008

Mompart, P, **ENFERMERIA: ADMINISTRACION DE SERVICIOS DE ENFERMERIA**, 9788445802571, Masson, 1994

□ Martínez García, Jose Carlos, **Gestión Administrativa sanitaria**, Editorial ARAN, 2019

Bibliografía Complementaria

□ Temes Montes, José Luis. Mengíbar Torres, Mercedes., **Gestión hospitalaria**, McGraw-Hill Interamericana, 2011

Recomendacións

Materias que se recomenda cursar simultaneamente

Enfermería geriátrica y cuidados paliativos/11592-53761-S

Enfermería clínica I/11592-53757-S

DATOS IDENTIFICATIVOS				
Enfermería geriátrica y cuidados paliativos				
Materia	Enfermería geriátrica y cuidados paliativos			
Código	11592-53761-S			
Titulación	Grao en Enfermería			
Descritores	Creditos ECTS	Sinale	Curso	Cuadrimestre
	6	OB	2	2c
Lingua de impartición	Castelán			
Departamento	Departamento da E.U. de Enfermería (Meixoeiro)			
Coordinador/a	Represas Carrera, Francisco Jesús			
Profesorado	Pampillón Grandal, Dolores Represas Carrera, Francisco Jesús			
Correo-e	franciscorepresasacarrera@gmail.com			
Web	http://http://direcceuemeixoeiro.webs.uvigo.es/index.php/es/			
Descrición xeral	Descrición xeral: O principal atractivo desta materia radica no interese que ten para a vida profesional do futuro graduado os coñecementos xenéricos sobre xeriatría, *gerontoloxía e os coidados paliativos que se desenvolven nesta materia.			

Resultados de Formación e Aprendizaxe

Código	
Resultados previstos na materia	Resultados de Formación e Aprendizaxe

Contidos

Tema	
O proceso de envellecemento, marco conceptual.	O proceso de envellecemento, marco conceptual.
Demografía e *socioloxía do envellecemento.	Demografía e *socioloxía do envellecemento.
As modificacións estruturais, funcionais e psicolóxicas asociadas ao proceso de envellecemento.	As modificacións estruturais, funcionais e psicolóxicas asociadas ao proceso de envellecemento.
A enfermidade nos anciáns. Avaliación xeriatrica.	A enfermidade nos anciáns. Avaliación xeriatrica.
Organización da atención de saúde aos anciáns: niveis asistenciais na atención *gerontolóxica.	Organización da atención de saúde aos anciáns: niveis asistenciais na atención *gerontolóxica.
Atención e coidados ás grandes síndrome xeriatricas.	Atención e coidados ás grandes síndrome xeriatricas.
*Úlceras por presión.	*Úlceras por presión.
Incontinencia *urinaria.	Incontinencia *urinaria.
*Estreñimento e incontinencia fecal.	*Estreñimento e incontinencia fecal.
As caídas e a síndrome de inmovilidade nos anciáns.	As caídas e a síndrome de inmovilidade nos anciáns.
Deterioración cognitiva: síndrome *confusional agudo e demencia.	Deterioración cognitiva: síndrome *confusional agudo e demencia.
Enfermidade *cerebrovascular (*ECV).	Enfermidade *cerebrovascular (*ECV).
Coidados paliativos, coidados ao final da vida.	Coidados paliativos, coidados ao final da vida.

Planificación

	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Actividades introdutorias	2	0	2
Lección maxistral	34	0	34
Seminario	4	0	4
Traballo tutelado	8	0	8
Resolución de problemas de forma autónoma	100	0	100
Exame de preguntas obxectivas	1	0	1
Exame de preguntas obxectivas	1	0	1

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

Metodoloxía docente

	Descrición
Actividades introdutorias	Actividades encamiñadas a tomar contacto e reunir información sobre o alumnado e a presentar a materia.
Lección maxistral	Exposición por parte do profesor dos contidos sobre a materia obxecto de estudo
Seminario	Actividades enfocadas ao traballo sobre un tema específico, que permiten afondar ou complementar os contidos da materia. Pódense empregar como complemento das clases teóricas.
Traballo tutelado	Exposición dos contidos da materia polo docente.
Resolución de problemas de forma autónoma	Traballo autónomo. Estudo previo e traballo tutelado

Atención personalizada

Metodoloxías	Descrición
Actividades introdutorias	En clase, nas *tutorías ou a través do correo
Lección maxistral	En clase, nas *tutorías ou a través do correo
Seminario	En clase, nas *tutorías ou a través do correo
Traballo tutelado	En clase, nas *tutorías ou a través do correo
Resolución de problemas de forma autónoma	En clase, nas *tutorías ou a través do correo

Avaliación

	Descrición	Cualificación	Resultados de Formación e Aprendizaxe
Seminario	Seminarios: valor máximo de dous puntos, valor na nota final do 20 %	20	
Exame de preguntas obxectivas	Exame tipo test de 20 preguntas da parte de xeriatría e 5 de paliativos, onde para aprobar fará falta obter 25 preguntas netas (a suma dos dous exames). Cada resposta errónea resta -0.33 puntos.	40	
Exame de preguntas obxectivas	Exame tipo test de 20 preguntas da parte de xeriatría e 5 de paliativos, onde para aprobar fará falta obter 25 preguntas netas (a suma dos dous exames). Cada resposta errónea resta -0.33 puntos.	40	

Outros comentarios sobre a Avaliación

*EVALUACIÃ❖*N GLOBAL:

Si o alumnado decide elixir a modalidade de *EVALUACIÃ❖*N GLOBAL, *deberÃ solicitalo *explÃ❖citamente ao coordinador-a de a materia, a *travÃ❖s do formulario pertinente no prazo indicado. *RealizarÃ un EXAME ACCESORIO que, SUMADO Ao EXAME PRINCIPAL, *PONDERARÃ❖*N EN TOTAL Ou 100 %.

A *evaluaciÃ❖*n de XULLO *estarÃ baseada nos mesmos porcentaxes que na primeira oportunidade. Por tanto, na segunda oportunidade (*exÃ❖menes de xullo) se *mantendrÃ a *calificaciÃ❖*n obtida en seminarios.

A *informaciÃ❖*n relativa á data do exame, hora e lugar atópase na *direcciÃ❖*n web da escola de *enfermerÃ❖a de o Meixoeiro.

Se *perseguirÃ o plaxio nos traballos e o uso non xustificado de programas de intelixencia artificial.

Bibliografía. Fontes de información

Bibliografía Básica

Tabloski P.A, **Enfermería gerontológica**, Pearson, 2010

Mayán, J. M., **Gerontología Clínica**, Segal, 2003

Gómez M, **Medicina Paliativa en la cultura latina**, Arán, 1999

Bibliografía Complementaria

Recomendacións

Materias que se recomenda cursar simultaneamente

Gestión de enfermería/11592-53760-S

Enfermería clínica I/11592-53757-S

Materias que se recomenda ter cursado previamente

Enfermería comunitaria II/11592-53758-S

DATOS IDENTIFICATIVOS				
Prácticas clínicas I				
Materia	Prácticas clínicas I			
Código	11592-53762-S			
Titulación	Grao en Enfermería			
Descritores	Creditos ECTS	Sinale	Curso	Cuadrimestre
	9	OB	2	2c
Lingua de impartición	Castelán			
Departamento	Departamento da E.U. de Enfermería (Meixoeiro)			
Coordinador/a	Alonso Pérez, María del Mar			
Profesorado	Alonso Pérez, María del Mar			
Correo-e	mar.alonso.perez@sergas.es			
Web	http://http://direcceuemeixoeiro.webs.uvigo.es/index.php/es/			
Descrición xeral	Esta materia achegará os coñecementos, habilidades e destrezas necesarias para o manexo das intervencións e actividades relacionadas cos coidados, que se corresponden, en xeral, coas necesidades básicas do ser humano e as súas posibles alteracións e, especificamente, cos coidados relacionados coa atención que presta a enfermaría en determinadas situacións de saúde/enfermidade: - Atención de enfermaría ás persoas sometidas a intervención cirúrxica. - Atención de enfermaría ás persoas con trastornos da función respiratoria, *génito/*urinaria, *endocrino/*metabólica, dixestiva, cardiovascular e *neurolóxica, con trastornos da función músculo/*esquelética e con alteracións da función cognitivo/*perceptiva.			

Resultados de Formación e Aprendizaxe

Código

Resultados previstos na materia

Resultados previstos na materia Resultados de Formación e Aprendizaxe

Contidos

Tema

*Rotatorio de prácticas *preprofesionales que permitan a aplicación dos coñecementos teóricos e *metodolóxicos da Enfermería á práctica clínica, nos centros de atención primaria, centros asistenciais, sociosanitarios e hospitalarios.

*Rotatorio de prácticas *preprofesionales que permitan a aplicación dos coñecementos teóricos e *metodolóxicos da Enfermería á práctica clínica, nos centros de atención primaria, centros asistenciais, sociosanitarios e hospitalarios.

Prácticas clínicas en unidades Médico-Cirúrxicas en centros hospitalarios. Prácticas clínicas en unidades Médico-Cirúrxicas en centros hospitalarios.

Planificación

	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Prácticum, Practicas externas e clínicas	170	0	170
Actividades introductorias	1	0	1
Simulación	20	0	20
Obradoiro	23	0	23
Cartafol/dossier	0	10	10
Exame de preguntas obxectivas	0.5	0	0.5
Simulación ou Role Playing	0.5	0	0.5

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

Metodoloxía docente

	Descrición
Prácticum, Practicas externas e clínicas	Se realizan nas Unidades asistenciais Médicas e Cirúrxicas de pacientes adultos, en forma de rotatorio clínico independente. Permiten incorporar os valores profesionais, competencias de comunicación asistencial razoamento clínico, xestión clínica e xuízo crítico, integrando na práctica profesional os coñecementos, habilidades e actitudes da Enfermería, baseados en principios e valores asociados ás competencias descritas que conforman o Título. Durante o transcurso de estas prácticas, a profesora manterá reunións periódicas comúns co alumnado, para poñer en común experiencias e aclarar dúbidas, sen detrimento de aquelas que se poidan realizar de forma individual, tanto a petición do/da alumno/a ou da propia profesora.

Actividades introductorias	Consistirá nunha clase presencial, na que se impartirán as nocións básicas de comportamento, normas e ubicación das diferentes áreas e servicios onde van realizar as prácticas clínicas.
Simulación	As prácticas de simulación sirven para aproximar ó/a alumno/a á realidade, integrar a teoría coa práctica e adquirir habilidades necesarias, antes de realizar as prácticas clínicas nas unidades de hospitalización. Ao finalizar as actividades na sala de prácticas de simulación, o/a estudante será capaz de demostrar as habilidades de razoamento e destrezas precisas para realizar os procedementos que realizará posteriormente nas prácticas clínicas. O desenrolo das prácticas de laboratorio realizarase da seguinte forma: 1. Exposición do procedemento, pola profesora, mostrando cómo identificar e informar ao paciente, manipular os materiais necesarios para a técnica, realización de dita técnica, as súas indicacións, os riscos e posibels complicacións da mesma. 2. As/os alumnas/os repetirán o procedemento diante da profesora, expresando dúbidas y acadando indicacións desta. Escenificarán unha situación a partir dun caso exposto pola profesora, simulando e aplicando individualmente, de forma integrada, todos os coñecementos. Isto repítese tantas veces sexa preciso ata que sexan capaces de realizar o procedemento, razoando cada paso. 3. Estableceranse grupos de estudantes, que realizarán, de forma rotatoria entre eles/as, os procedementos e irán recibindo as consideracións críticas dos/as seus/súas compañeiros/as de grupo.
Obradoiro	Obradoiros teórico-prácticos, onde o alumnado terá acceso a contidos específicos, necesarios para o mellor desenrolo das súas prácticas clínicas: - Prevención de riscos laborais. - Vendaxes. - Mobilización de pacientes. - Búsqueda bibliográfica. - RCP. - Manexo de apósitos da Cura en Ambiente Húmido.
Cartafol/dossier	Presentación dun caderno que entregarán ao finalizar as dúas rotacións. Este caderno constará dun diario reflexivo sobor as prácticas e un plan de coidados para un paciente que o/a alumno/a teña elixido nunha das dúas rotacións.

Atención personalizada

Metodoloxías	Descrición
Prácticum, Practicas externas e clínicas	A profesora tutora mantense en contacto co alumnado, a través de visitas nas unidades de hospitalización asignadas, así como a través da plataforma Moovi, para indagar acerca de problemas, dúbidas ou conflitos que poidan surxir durante o desenrolo das mesmas. Tamén se realizará unha sesión de tutoría grupal en cada unha das rotacións, onde o alumnado poderá compartir experiencias, dúbidas e problemas surtidos ao longo das prácticas.
Actividades introductorias	A profesora aclarará de forma individualizada ou global as dúbidas plantexadas polas/os alumnas/os sobor os temas tratados.
Simulación	A profesora aclarará todas as dúbidas plantexadas polo alumnado, ben na propia aula de simulación, ou a través de foros na plataforma Moovi.
Obradoiro	Realizarase in situ, aclarando as dúbidas que o alumnado xenere.
Cartafol/dossier	O alumnado poderá revisar de forma individual, xunto á profesora, o contido deste caderno.

Avaliación

	Descrición	Cualificación	Resultados de Formación e Aprendizaxe
Prácticum, Practicas externas e clínicas	Informe do/a supervisor/a da Unidade onde realizan as prácticas, ao rematar a rotación, con asesoramento das/os enfermeiras/os que as/os tutelaron, mediante observación. Dito informe constistirá na cumplimentación dunha rúbrica achegada pola profesora.	40	
Obradoiro	Asistencia aos obradoiros teórico-prácticos. A asistencia a estes obradoiros é obrigatoria. A falta de asistencia a ditos talleres, sempre xustificada, reducirá de forma proporcional a puntuación. Para acadar a puntuación máxima neste apartado, é necesario ter acudido á totalidade dos mesmos, en horario completo, e descontaránse 0.1 puntos (dun total de 2) por cada hora de ausencia xustificada aos mesmos. As ausencias non xustificadas conlevarán unha penalización de 0.3 puntos por cada hora de ausencia. As ausencias non poden ser sustiuidas pon ningunha outra actividade.	20	

Cartafol/dossier	O alumnado entregará, a través da plataforma Moovi e nun prazo establecido ao finalizar as rotacións, o caderno de prácticas das rotacións realizadas co contido específico na guía adxunta na plataforma.	20
Exame de preguntas obxectivas	Constistirá en dúas probas: 1. Exame tipo test, onde o alumnado demostrará coñecer a teoría dos procedementos desenvolvidos nas prácticas de laboratorio. É necesario acadar unha calificación mínima de 5 sobre 10 para poder superar este exame e poder realizar a proba avaliativa práctica. 2. Realizaranse exercicios de cálculo de dose de medicación. É necesario resolver, a lo menos, as 2/3 partes do total de exercicios para poder superar esta proba avaliativa. No caso de non acadar estas puntuacións na primeira oportunidade, o/a alumno/a poderá dispor dunha segunda oportunidade para realizar as probas.	5
Simulación ou Role Playing	Unha vez rematadas as prácticas de laboratorio, avaliaránse as competencias adquiridas durante as mesmas mediante a realización, de forma individual, dun dos procedementos estudados, que será elixido ao azar. O/a alumno/a deberá responder, asimesmo, ás preguntas que sobre o mesmo se lle fagan. A profesora valorará (de 0 a 10), as destrezas e coñecementos acerca de dicho procedemento que mostre o/a alumno/a. É imprescindible acadar unha puntuación mínima de 5 puntos sobre 10 neste ítem para poder realizar as prácticas clínicas nas unidades de hospitalización. No caso de non acadar esta puntuación na primeira ocasión, o/a alumno/a poderá dispor dunha segunda oportunidade para realizar esta proba.	15

Outros comentarios sobre a Avaliación

Coa finalidade de xustificar a asistencia nas unidades de hospitalización, cada alumno/a deberá utilizar unha folla, habilitada a tal fin, na que firmará a persoa (enfermeira) que o/a acompañara na xornada.

De producirse unha ausencia, por un motivo xustificado, ás prácticas de laboratorio e/ou aos obradoiros, a profesora porá a disposición do alumnado implicado a posibilidade de recuperar a(s) clase(s) perdida(s), sempre que sexa posible.

As ausencias ás prácticas de hospitalización, poderán ser recuperadas, ben en horario de tarde, en sábados o en días lectivos posteriores á finalización do periodo de prácticas, dentro do periodo lectivo, e nunca imprecando dobre de turno (realizar prácticas en horario de mañana e tarde nun mesmo día). Tanto a ausencia (sempre que sexa posible), coma a recuperación deberán notificarse sempre **previamente por escrito mediante o correo electrónico** á profesora tutora e ao/á supervisor/a da unidade na que se estea realizando as prácticas, e **tendo obtido o permiso da primeira para realizar a recuperación.**

Para poder superar a materia, é necesario obter unha puntuación mínima de 5 sobre 10 en todos os ítems calificables, e ter acadado a un mínimo do 85% da totalidade das horas programadas en todas as actividades. As ausencias non recuperadas computaránse segundo o establecido na normativa de prácticas clínicas:

<https://direcceuemeixoeiro.webs.uvigo.es/wp-content/uploads/2023/11/Guia-Practicas-Clinicas.pdf>

Para poder superar as prácticas, é indispensable achegar, de forma física, a folla de firmas, que é o documento que acredita a cumplimentación das horas requiridas.

Na elaboración do portafolio/dossier, perseguirase o plaxio e o uso non xustificado de programas de intelixencia artificial. Tanto unha coma a outra circunstancia, conlevarán unha redución da nota final, ou a non superación da asignatura, en función da gravidade de mesma.

Máis información acerca da asignatura (exames, contidos, avaliación...) na plataforma Moovi, dispoñible no seguinte enlace:

<https://moovi.uvigo.gal/>

Bibliografía. Fontes de información

Bibliografía Básica

Galarreta Alperete, S; Martín García, C., **ENFERPEDIA. TÉCNICAS Y PROCEDIMIENTOS DE ENFERMERÍA**, ISBN- 9788411065269, 2ª, PANAMERICANA, 2026

Lewis, Hagler, Bucher, Heitkemper, Hardin, Kwong and Roterts, **GUÍA PRÁCTICA DE ENFERMERÍA MÉDICO-QUIRÚRGICA: EVALUACIÓN Y ABORDAJE DE PROBLEMAS CLÍNICOS**, ISBN- 13-978-8491132691, 10ª, Elsevier, 2018

Herrero Alarcón & González Gómez, **Técnicas y procedimientos en enfermería**, ISBN- 8494939181, 2ª, Difusión Avances de Enfermería (DAE, SL), 2019

Renton, McGuinness & Strachan, **Procedimientos de enfermería clínica**, ISBN: 978-84-9113-905-8, 6ª, Elsevier, 2021

NANDA NANDA International. Heather Herdman, Shigemi Kamitsuru, **DIAGNÓSTICOS ENFERMEROS. DEFINICIONES Y CLASIFICACIÓN 2024-2026**, ISBN- 10-8413827612, 13ª, Elsevier, 2024

Bibliografía Complementaria

Guías FEMORA: Procedimientos e protocolos de enfermería, <https://femora.sergas.es/>, SERGAS,

Actualización en enfermería. Dominios y clases, <https://enfermeriaactual.com/dominios-y-clases/>,

NANDA - Gordon. DIAGNÓSTICOS NANDA SEGÚN DOMINIOS Y CLASES EN LA TAXONOMÍA II,

https://mundoenfermero.com/nandanocnic/gnanda_dominioclase.php,

NANDA - Virginia Henderson, https://mundoenfermero.com/nandanocnic/hnanda_dominio.php,

Guías ULCERAS FORA, <https://ulcerasfora.sergas.gal/>, SERGAS,

GNEAUPP. Grupo nacional para el estudio y asesoramiento en Úlceras por Presión y Heridas Crónicas.,

<https://gneaupp.info/>,

Recomendaciones

Materias que se recomienda cursar simultaneamente

Enfermería geriátrica y cuidados paliativos/11592-53761-S

Gestión de enfermería/11592-53760-S

Enfermería clínica I/11592-53757-S

Materias que se recomienda ter cursado previamente

Farmacología/11592-53756-S

Fisiología humana/11592-53750

Fundamentos de enfermería I/11592-53753

Anatomía humana/11592-53747

Psicología/11592-53748

Ética y legislación/11592-53759-S

Fundamentos de enfermería II/11592-53754

Enfermería clínica I/11592-53757-S

Introducción a la enfermería clínica/11592-53755-S